

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra Sociologie

Kristýna Osúchová

Negativní vlivy sociálních sítí: Případová studie

„Pražských roztahovaček“

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Kristýna Osúchová**

Vedoucí práce: **Mgr. Jakub Grygar, PhD**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

OSÚCHOVÁ, Kristýna. *Negativní vlivy sociálních sítí: Případová studie – „Pražských roztahovaček“*. Praha, 2015. 50 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce Jakub Grygar, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „Negativní vlivy sociálních sítí: Případová studie – Pražských roztahovaček“, se věnuje změně důvěry dívek, jejichž fotografie byly zveřejněny na skupině Pražských roztahovaček. Jednalo o veřejný lynč dvaceti dvou tisíc odběratelů na stranu dívek, které zaslaly své osobní fotografie dalším lidem. Cílem této práce je zmapování změny důvěry dívek, které byly zveřejněny na skupině Pražských roztahovaček, kdy je mapována důvěra v sociální sítě, rodinné a přátelské vztahy a vnímání důvěry, jako celku. Společně s důvěrou je zkoumán vliv anonymního prostředí na skupinu Pražských roztahovaček. Práce je především postavena na teoriích důvěry, které předkládají autoři Anthony Giddens, Stephen M. K. Covey a Greg Link společně s Rebecca R. Merrill. Metodologicky je práce postavena na polo-strukturovaných rozhovorech s dívkami, které byly na skupině zveřejněny a zároveň se zakladatelem skupiny, společně s obsahovou analýzou dostupných zdrojů. Tato práce dokazuje, že negativní vlivy sociálních sítí mají vliv na změnu důvěry.

Abstract

Bachelor thesis “Negative influence of social network: Case Study – page Pražské Roztahovačky” is focused on the change of trust of girls whose photos were posted on Facebook in the group “Pražské Roztahovačky”. It was about a public lynching of girls, who sent their personal photos to other people, by 22 thousand of the group’s subscribers. The aim of this work is mapping out the changes in trust of the girls who were displayed on the group page, where trust in social networks, family and friendly relationships are being mapped. Together with trust, the influence of the anonymous environment on the group page is also researched. The work is mainly built on theories of trust presented by authors Anthony Giddens, Stephen M. K. Covey and Greg Link together with Rebecca R. Merrill. From the methodical point, the work is

based on semi-structured interviews with the affected girls, with the creator of the group page Pražské Roztahačky and subsequently on an analysis of the available sources. This study proves the negative influences of social networks affect trust and confidence.

Klíčová slova

Důvěra, Facebook, kyberšikana, komunikace online a offline, fotografie

Keywords

Trust, Facebook, cyber-bullying, communication, online and offline world, photos

Rozsah práce: 102 491 znaků včetně mezer

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 28. 07. 2015

Kristýna Osúchová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala in memoriam doc. Jaroslavu Kalousovi, Ph.D. za poskytnutí prvotní podpory, dále za cenné postřehy a připomínky, trpělivost a vstřícnost při vedení práce Mgr. Jakubu Grygarovi, Ph.D., Janě Vojanové společně s Jaroslavem Ježkem za vstřícnost a podání pomocné ruky v průběhu studia. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace.

Velké poděkování patří celé mé rodině za podporu, trpělivost, povzbuzování a ukazování správného směru vždy, když jsem tápala.

Institut sociologických studií

Projekt bakalářské práce

Autor: Kristýna Osúchová

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Grygar, Ph.D.

Název bakalářské práce: Negativní vlivy sociálních sítí: Případová studie

„Pražských roztahovaček“

Název bakalářské práce v angličtině: Negative influence of social networks:

Case study of page Pražské roztahovačky

Klíčová slova: Důvěra, Facebook, kyberšikana, komunikace, online a offline prostředí, fotografie

Klíčová slova v angličtině: Trust, Facebook, cyber-bullying, communication, online and offline world, photos

Zásady vypracování

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala velmi závažný a veřejností výrazně řešený problém. Jedná se o zanedbání soukromí na sociálních sítích, které vede ke snížení opatrnosti studentů a uživatelů sociálních sítí. Často se někteří z nich setkávají s ponižováním na sociální síti. V tomto směru se pokouším rozebrat možné úskalí, které sociální sítě přináší na případu „Pražských roztahovaček“.

Cílem mé práce je nejprve v první části teoreticky popsat, o co se jedná, zaměřit se na vývoj a rozšíření skupiny „Pražské roztahovačky“ na sociální síti Facebook v závislosti na všech aktérech. Dále také shrnutí problémů, ke kterým dochází kvůli ztrátě soukromí a zneužívání sociální sítě Facebook škodlivými způsoby, kterými jsou - změna důvěry, kyberšikana, rozdílnost komunikace.

Praktická část bakalářské práce je prováděna pomocí kvalitativního výzkumu, kde se soustředím na vzorek těch, kteří do tohoto problému byli zataženi nebo ho konstruovali. Zaměřuji se na to, jak se mění vztahy a důvěra po zasažení dívek skupinou „Pražské roztahovačky“ a jí podobným, a jak je důvěra ovlivněna.

Data sbírám pomocí obsahové analýzy médií, společně s polo-strukturovanými rozhovory s ústředními aktéry skupiny „Pražské roztahovačky“.

V rámci bakalářské práce si kladu hlavní výzkumnou otázku:

„Jak se změnila důvěra dívek před a po zasažení skupinou 'Pražské roztahovačky'?“

A také si kladu několik dalších podotázek:

„Změnily se sociální vztahy dívek po ovlivnění kauzou 'Pražské roztahovačky' (rodina, přátelé, širší okolí)?“

„Mělo to dopad na jejich nahlížení na sociální síť?“

„Jaký význam z hlediska důvěry přikládají tomuto případu?“

„Věděly, komu fotky zasílají, tedy měly důvěru v druhou osobu?“

„Připouštěly si možné riziko?“

„Vnímají v této kauze i ony samy rozdíl v chování k jejich osobě v online a offline prostředí?“

Předpokládaná struktura

V první části se zaměřuji na teoretické zpracování tématu, rozpracovávám téma důvěry, kyberšikany, ale také online a offline vztahů. Vycházím z odborné literatury a dokumentů, které se tímto tématem zabývají a jsou pro studii vhodné.

Druhou část tvoří kvalitativní výzkum s designem případové studie, kde jsou dotazováni především ti, kteří byli hlavními aktéry při vzniku, ale i v průběhu dění kolem skupiny „Pražské roztahovačky“. Především se soustředím na důvěru v internetovém prostředí a její ovlivnění výše zmíněnou skupinou.

V druhé části práce se zabývám konceptuálním rámcem vybraného typu kvalitativního výzkumu, popisuji cíle, výzkumné otázky a použité výzkumné metody. Následně předkládám výsledky výzkumu.

Předpokládaná literatura

BOURDIE, Pierre, Teorie jednání. Praha: Karolinum., (1998)

BURIANOVÁ, Barbora. *Jak se chováme on-line? Psychologie dnes* Praha: Portál, 2000, č. 12, ISBN. 80-7254-636-8.

ČERNÁ, Alena. *Průvodce novým fenoménem*, Garda Publishing a.s., 2013

GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity.* 3. vyd. Překlad Karel Müller. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 158 s. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-035-3.

KELLER, Jan. *Nejistota a důvěra, aneb K čemu je modernitě dobrá tradice.* Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 173 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-002-5.

KONEČNÝ, Štěpán. *Fenomén lhaní v prostředí internetu.* Masarykova univerzita
Fakulta sociálních studií. Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny.

Obsah

Úvod	2
1. Pozadí případu „Pražské roztahovačky“	4
2. Výzkumné otázky.....	7
3. Teoretické vymezení případu	8
3.1. Typologie důvěry	8
3.2. Důvěra v pojetí A. Giddense, Stephena M. K. Coveye a Grega Linka společně s Rebecca R. Merrill na příkladu „PR“	10
3.3. Změny komunikace - online a offline prostředí	14
3.4. Kyberšikana	16
4. Konceptuální rámec výzkumu	18
4.1. Případová studie skupiny „PR“	18
4.2. Analýza aktérů	21
5. Metodologie výzkumu.....	24
5.1. Reflexe výzkumníka	25
5.2. Evaluace na základě etického kodexu.....	28
5.3. Výzkumný vzorek.....	28
5.4. Průzkum terénu a výzkumných aktérů.....	30
6. Metody analýzy nasbíraných dat.....	31
7. Analýza komunikačních partnerů	32
8. Analýza a interpretace tematických okruhů.....	35
8.1. Prvotní reakce na zveřejnění ve skupině „Pražské roztahovačky“.....	35
8.2. Vnímání viny za zveřejnění fotografií	36
8.3. Důvěra.....	37
8.4. Přístup uživatelů (odběratelů) skupiny „PR“ k dívkám	42
8.5. Shrnutí tematických okruhů pomocí tabulky	43
9. Shrnutí interpretace dat spojené s diskuzí.....	44
10. Závěr.....	47
11. Zdroje	50
12. Seznam příloh.....	53
13. Přílohy	54

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá proměnou důvěry v reakci na zkušenosti se zneužitím sociální sítě Facebook, pro šíření intimních fotografií a narušením soukromí. Tento problém je v rámci výzkumu analyzován pomocí sociální sítě Facebook a skupiny „Pražské roztahovačky“ (dále jen PR).

Skupina PR byla založena s úmyslem poukázat na sexualitu dívek z řad uživatelů Facebooku a označit tyto dívky za prostitutky. Výzkum se zaměřuje v širším měřítku na důvěru a její změny, které následují po zneužití osobních fotografií a veřejném lynči, společně s vlivem doprovodných aspektů, jako jsou např. kyberšikana a změna komunikace v online a offline prostředí. Práce se snaží odhalit všechny závislosti mezi výše zmíněnými pojmy, které přispěly a ovlivnily důvěru dívek, jejichž fotky byly zveřejněny na sociální síti Facebook ve skupině PR.

V celosvětovém měřítku se používání sociálních sítí stalo velmi rozšířenou záležitostí, udává se, že na Facebooku je celkem 1 miliarda uživatelů, z toho v České republice bylo v březnu roku 2013 celkem 3,8 milionů uživatelů¹. Dostupnost všech uživatelů ke skupinám, které na Facebooku každým dnem vznikají, je velmi jednoduchá a rozšíření skupin tedy není vůbec složité. S každým odběrem skupiny ji vidí další desítky uživatelů, kteří si mohou prohlédnout její obsah a šířit ho dál, např. pomocí sdílení². To vše vedlo k velké rozšířenosti skupiny Pražské roztahovačky. Společně s rozšířením sociální sítě Facebook i skupin, které jsou založeny na podobném principu jako skupina Pražské roztahovačky, jde ruku v ruce i větší rozšíření kyberšikany. Přesto, že je kyberšikana dle dostupných informací rozšířeným tématem, statistiky dokazují, že je to problém často neřešený. Statistiky³ potvrzují, že více než polovina (55%) mladých uživatelů sociální sítě byla svědkem kyberšikany, ale přesto nezasáhla. Tyto údaje, které se týkají kyberšikany a přihlížení k úmyslnému

¹Dostupné z <http://www.doba-webova.com/cs/statistiky-pro-socialni-sit> (cit. 2015-26-07)

²Při sdílení na Facebooku lze sdílet své vlastní aktualizace, ale také jiné obsahy, kterými mohou být skupiny, události, apod.

³Dostupné z <http://nobullying.com/cyber-bullying-statistics-2014/> (cit. 2015-26-07)

ubližování a ponižování, jsou vzorovým příkladem skupiny PR, kdy uživatelé skupinu sdíleli, odebírali, komentovali, ale ve větší míře se proti ní neohrazovali.

Vzhledem k povaze výzkumného problému je předkládaná bakalářská práce postavena na designu případové studie podle Roberta Yina (2003). Případová studie PR je řešena jako detailní studie jednoho případu, ve kterém má každý z aktérů vzniklé situace jiný postoj a vlastní názor na možný dopad zveřejňování soukromých fotografií na důvěru dívek, které byly skupinou poškozeny.

Struktura práce je členěna pomocí úvodu, po kterém následuje teoreticko – metodologická část. V teoretické části se zaměřuji na pojmy, jako jsou důvěra, její vývoj a přeměna, a s pomocí základních autorů, kterými jsou A. Giddense (2010) a M. K. Covey společně s G. Linkem (2008) se snažím vymezit, jakou roli hrála důvěra v případě PR. Dále se soustředím na kyberšikanu a typy kyberšikany, které byly viditelné ve skupině PR, a rozdílnost mezi online a offline komunikací. V metodologické části se zaměřuji na konstruování případové studie skupiny PR a následné vydefinování daného případu. Metodologická část byla tvořena pomocí polo-strukturovaných rozhovorů s ústředními aktéry, kterými jsou poškozené dívky, zakladatel skupiny PR a zpěvák Ben Cristovao, dále byla provedena obsahová analýza medií a její vliv na skupinu PR a poškozené dívky. Následuje vlastní analýza a interpretace nasbíraných dat, diskuze a závěr. Přílohy byly vybrány s úmyslem většího nahlédnutí do fungování skupiny PR, v přílohách se objevují typy skupiny, stručné popisky, které byly zveřejněny nad fotografiemi a vyjádření světových medií.

Užitečnost bakalářské práce vidím nejen v aktuálnosti tématu, ale také v potenciálu rozšířit tuto výzkumnou problematiku o nové poznatky. Změně důvěry, která je provázena chováním uživatelů na sociální síti, se totiž do této doby věnovalo jen omezené množství studií. V neposlední řadě za významné považuji také to, že práce přispívá k rozšíření povědomí o této problematice.

1. Pozadí případu „Pražské roztahovačky“

V listopadu roku 2014 jsem cíleně začala studovat skupinu, která byla založena na sociální síti Facebook, skupina nesla název „Pražské roztahovačky“ (dále jen PR). Skupina PR zaznamenala ohromný počet uživatelů už v prvních hodinách. Po dvou dnech se ve skupině objevilo 22 000 odběratelů, kteří obsah sdíleli, komentovali a rozšiřovali ho do dalších menších podskupin. Podskupiny se odlišovaly názvy, které vycházely z míst a měst, např. Kutnohorské, Berounské, atd⁴. Tyto skupiny se ale nikdy nedostaly přes výše zmíněný počet odběratelů. Diskutovala se tu témata prostituce, viny, pomluv, osočování a především správnosti či nesprávnosti zveřejňování fotek. Obsahem těchto stránek byly právě fotografie dívek, které sdílely své fotky na sociální síti Facebook nebo posílaly své erotické fotografie přes jiné aplikace. Takovou aplikací je např. Snapchat. Snapchat je určen převážně na posílání videí a fotografií, které se po 1-10 vteřinách nastavení ztratí a už nejsou dohledatelné, ovšem je možné uložení fotografie, tzv. screen fotografie a pozdější publikace.

Každá fotografie z těchto stránek nesla popisek, který měl několika slovy popsat danou dívku. Šlo o urážející a ponižující poznámky: „Je to rajda, která dává za dva panáky v centru Prahy. Spala s šedesáti klukama a dá i tobě.“ Během tří dnů bylo na stránce vystaveno tímto způsobem několik desítek dívek s vlastními jmény, které se daly vyhledat pomocí databáze na Facebooku. Tyto dívky se na skupinu Pražské roztahovačky dostávaly přes soukromé zprávy neznámých lidí se zakladatelem skupiny. Byla poslána fotka, následný popisek a fotka byla zveřejněna. Dívky, jejichž fotografie a osobní údaje byly anonymním správcem skupiny na zdi zveřejněny, nevěděly, kdo je na stránku posílá. Některé dívky tušily, kdo jejich fotografii na skupinu PR mohl zaslat - bývalý přítel, bývalá kamarádka nebo někdo, s kým daná slečna měla v soukromém životě problém, ale dívky nikdy neměly přístup do zpráv správce skupiny, takže jejich představy o potenciálním pachateli byly spíše domněnky. Pražské roztahovačky ovšem nebyly tématem pouze pro Facebookové

⁴Viz. příloha číslo 3.

diskuze, přitáhly pozornost i českých a zahraničních medií. Zastoupená média v této kauze byla Reflex, Blesk, TV Nova, britský Daily Mail nebo švýcarský Blick. Tato média zvýšila sledovanost stránky, ale také výrazně zvýšila počet uživatelů a odběratelů, kteří se k stránce PR vyjadřovali.

„Ponižující a nebezpečná stránka na Facebooku, která zve lidi, aby vyjmenovali a zostudili ženy kvůli jejich sexuálnímu chování, způsobila poprask,“ napsal Daily Mail⁵.

„Na facebookových stránkách jsou muži vyzýváni, aby posílali fotky svých sexuálních partnerek, a aby tyto fotografie vzájemně hodnotili. Problematické ovšem je, že identita slečen nebývá skryta a dají se podle fotek rozpoznat,“ napsal Blick⁶.

Dotčené dívky se rozhodly podat hromadnou žalobu na zakladatele skupiny „Pražské roztahovačky“. Na vyřešení tohoto případu ze strany Policie ČR a odpovědných úřadů se stále čeká a z přístupu zasažených dívek je čitelné, že s vyjádřením těchto orgánů ku prospěchu jejich osoby příliš nepočítají. Mnoho dívek se před zablokováním skupiny vyjadřovalo v diskuzích o nedůvěře ve stranu Policie ČR, že zakladatel skupiny bude potrestán.

Z prvotně nalezených informací o těchto stránkách jsem zjistila, že založení skupiny PR, která má poukazovat na lehké dívky, je vnímán uživateli dvěma pohledy - negativně a pozitivně. V tomto případě se jedná o ty uživatele, kteří tuto skupinu a její jednání odsuzují a stojí si za tím, že by si měly dívky dělat, co chtějí, fotit si fotografie, které uznají za vhodné a neměly by za to být odsuzovány. Druhý tábor s touto stránkou naopak sympatizuje a podporuje ji ve sdílení fotografií dívek.

Jedná se převážně o názory, že tyto dívky by měly být veřejně vystaveny za jejich chování. Nejčastější věta od těchto podporovatelů byla, že pokud se dívka

⁵Viz.příloha číslo 1. Dostupné z <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2812844/Facebook-page-details-sexual-exploits-young-women-Prague-sparks-outrage.html> (cit. 2015-05-15).

⁶Viz. příloha č. 2 Dostupné z <http://www.blick.ch/news/ausland/widerlich-erniedrigend-schlampen-pranger-sorgt-fuer-shitstorm-id3234090.html> (cit. 2015-05-15).

vyfotí ve spodním prádle nebo nahá a fotografii pošle dál, je to „prostitutka“ a za toto chování patří na skupinu PR.

I přesto, že se k tomuto případu vyjadřují zakladatel skupiny PR, zasažené dívky a odběratelé této skupiny a ostatní návštěvníci stránky PR, vnímám tuto skupinu jako problém nedostatečné informovanosti mladších uživatelů sociálních sítí v rámci bezpečnosti a možných negativních dopadů na offline život.

V případové studii PR, kde je případem to, jak byla ovlivněna a změněna důvěra dívek zmíněnou skupinou PR, je mnoho aktérů, kteří se podíleli právě na fungování a rozšíření těchto stránek, ale také právě zmíněné změny důvěry, což je viditelné po popisu případu, ale také po ukotvení celé kauzy do pozadí jejího vzniku a jejího průběhu.

2. Výzkumné otázky

V rámci bakalářské práce si kladu hlavní výzkumnou otázku:

„Jak se přeměnila důvěra dívek po zveřejnění osobních fotografií skupinou 'Pražské roztahovačky'?“

A také si kladu několik dalších podotázek:

„Změnily se sociální vztahy dívek po zásahu kauzy 'Pražské roztahovačky' (rodina, přátelé, širší okolí)?“

„Mělo to dopad na jejich nahlížení na sociální sítě?“

„Jaký význam z hlediska důvěry přikládají tomuto případu?“

„Věděly, komu fotky zasílají, tedy měly důvěru v druhou osobu?“

„Připouštěly si možné riziko?“

„Mělo na fungování skupiny vliv anonymní prostředí?“

3. Teoretické vymezení případu

V teoretické části bakalářské práce se zaměřuji na pojetí důvěry a její vhodné typy do zasazení případu „Pražské roztahovačky“. Kvůli správnému uchopení důvěry je věnována část teoretické kapitoly i počátkům důvěry, tedy jejímu vzniku, ale i přeměně, pomocí autorů, jako jsou J. Keller, A. Seligman a další. Za hlavní autory v rámci případu skupiny PR byli ale vybráni autoři A. Giddense a autoři S. M. K. Covey a G. Link společně s Rebecca R. Merrill, kteří se důvěrou zabývají z mnoha aspektů, kdy k ní dochází a proč lidé vůbec důvěřují a také rozlišují odlišné typy důvěry a situace, kdy tyto typy vznikají. Knihy výše zmíněných autorů byly vybrány kvůli jejich modernímu přístupu a lehkosti, kterou jsou schopni vysvětlit složitost a rozdílnost důvěry. Dokážou se důvěře věnovat z jiných úhlů a přesto ji vysvětlit smysluplně. V této části nesmí být opomenut ani rozšiřující konceptuální rámec, který doprovází nejen skupinu PR. Jedná se tedy o jevy, které se v tomto případě objevovaly, jimiž jsou kyberšikana a negativní dopady změny komunikace, ale také odlišnosti v typech komunikace, které se liší podle toho, zda se jedná o online nebo offline prostředí.

3.1. Typologie důvěry

V bakalářské práci se zaměřuji na uchopení pojmu důvěry a její vhodné členění pomocí několika základních autorů. Jsou jimi Anthony Giddense a M. K. Covey společně s Gregem Linkem (viz. Kapitola 3.2.). Opomenutí by neměli být ani autoři, jako jsou Adam Seligman, Jan Keller nebo Piotr Sztompka z důvodu plného uchopení pojmu důvěra. Důvěra provází celý případ, nejen důvod jeho vzniku (tedy zaslání erotických fotografií samotnými dívkami), ale i celé fungování skupiny PR. Jedná se ale také o podobu důvěry, kdo komu po dobu celého průběhu případu důvěřoval, již lze v rámci PR pozorovat např. u důvěry dívek v druhou osobu, že zasláná fotografie zůstane pouze v rukách adresáta. Další otázka je důvěra dívek v rodinu a přátele po zveřejnění jejich fotografií, nebo důvěryhodnost skupiny „PR“ pro uživatele sociální sítě Facebook. Pro zodpovězení hlavních i vedlejších výzkumných otázek je velmi důležité správné pochopení důvěry, tedy zda se po zveřejnění fotografií změnila důvěra dívek na sociální síti, ale také v osobním životě.

Trvalo relativně dlouhou dobu, než pojem důvěra začala vnímat i sociologie jako něco, čím by se mohla zabývat. Avšak Jan Keller upozorňuje na antropologa Jeremyho Boisevana, který se důvěrou začal zabývat již v první polovině 70. let (Keller, 2009, 23). Keller zmiňuje Jeremyho Boisevana ve vztahu k „teorii sítí“. Není tedy náhoda, že sociologie pozornost otáčí k důvěře s příchodem „teorie sítí“, jelikož se jedná o symbol opory a stability, kdy se kvalita mechanismů zabezpečení v podobě formálních struktur snižuje. Důvěra je ale také ze sociologického hlediska pojem, o kterém bylo smýšleno již dříve v rámci společenských změn, mezi autory řešící důvěru patří např. Max Weber nebo Émil Durkheim⁷. Adam Seligman ve svém díle *The problem of Trust* (1997) přichází v rámci další vědní disciplíny filozofie se jmény jako jsou Adam Smith nebo David Hume, kteří na téma důvěry vedli debaty již v druhé polovině 18. století. Adam Seligman patří k autorům, kteří se zabývají mimo jiné právě důvěrou a její přeměnou od 90. let 20. století. Jedním z jeho hlavních zaměření je změna sociálních vztahů ve vývoji společnosti, kde ústřední problém představuje právě důvěra.

Seligman (1997), stejně jako Giddens (2010), rozlišuje mezi důvěrou a důvěřivostí. Dle Seligmana se důvěřivost objevovala v před-moderní společnosti, oproti důvěře, která je dle něj záležitostí až moderní společnosti. Spojitost důvěry s modernitou vysvětluje pomocí vymezení hranic, v rámci kterých se vyjednávají možnosti a možná rizika, bez ohledu na příslušné role jedinců. Oproti tomu dřívější typ důvěry, tzv. „důvěřivost“, byla spojována s rolemi a sociálním postavením, tedy veškeré sociální role a postavení ve společnosti byly spojené s možným očekáváním, zda je vhodné důvěřovat či nikoliv (Seligman, 1997, 35-37).

Dále se také Adam Seligman pozastavuje nad změnou přátelství mezi předmoderní a moderní společností. V moderní společnosti si můžeme všimnout

⁷Max Weber pojem „důvěra“ zmiňuje již ve své knize „Metody, sociologie a politika“ (2009).

Émile Durkheim se pojmu „důvěra“ věnuje ve svém díle „Společenská dělba práce“ (2004).

rozdílnosti oproti společnosti předmoderní, převážně v rozhodování, kdy lidé rozhodují o vlastním životě sami, dle jejich vlastních rozhodnutí. S tím jsou ale spojena možná rizika, se samotným rozhodováním přichází i tvorba nových vztahů, které nemají stanovená pravidla. Tato rizika mohou být překonána a můžeme jim zabránit, pokud budeme důvěřovat těm, s kterými nové vztahy zakládáme (Seligman, 1997, 37-40). Na druhou stranu ale zmiňuje, že dnešní důvěra již nemá takovou sílu jako měla dřív a stává se spíše pojmem, který je vnímám jako abstraktní, jelikož jedinci nespolehají na hodnoty, které důvěra dříve přinášela (Seligman, 1997, 155).

Důvěra a rizika mezi sebou mají specifickou vazbu. Nejen, že důvěra přináší rizika, tato rizika zpětně ovlivňují i míru důvěry. Keller je navíc toho názoru, že pokud je člověk nedůvěřivý, ovlivňuje tím i důvěru v sebe sama. Tedy, pokud nedůvěřujeme sami sobě, nemůžeme důvěřovat ostatním (Keller, 2009, 11-19). Autoři A. Giddens a M. K. Covey a G. Link se vrací k rozdílům vnímání důvěry s rozvojem společnosti. Právě tato změna důvěry, spojená s rizikem, je prokazatelná i na případu „PR“.

3.2. Důvěra v pojetí A. Giddense, Stephen M. K. Coveye a Grega Linka společně s Rebecca R. Merril na příkladu „PR“

Důvěrou, její přeměnou, ale také tím, jak je možné důvěru rozlišovat, se zabývá mnoho autorů napříč mnoha vědními obory, jak jsme se mohli dozvědět v předešlé kapitole. Pro tuto bakalářskou práci jsem ale po představení důvěry a jejího vývoje, v pojetí několika autorů, vybrala jako dva hlavní zdroje, na kterých práci dále stavím, a to „Důsledky modernity“ (Giddens, 2010) a „Chytrá důvěra“ (Covey, Link, 2012). I autoři chápou a definují důvěru odlišně, jejich postoje a vysvětlení vhodné pro uvedení do kontextu a vysvětlení případu „PR“.

Anthony Giddens k definici pojmu důvěra využívá Oxfordský slovník, kde je důvěra vysvětlována jako důvěřivost v, nebo spoléhání se na určitou vlastnost nebo atribut osoby nebo věci, či pravdivost určitého tvrzení (Giddens, 2010, 34).

A. Giddens chápe důvěru jako něco, co ze společnosti nevymizí i přesto, že může procházet transformací. Na druhé straně stojí názor S. Coveye a G. Linka, kteří

tvrdí, že důvěra prochází krizí. Mluví o nedůvěře, která proniká do celé společnosti. Toto tvrzení staví na sociologických výzkumech, které se zabývají zjišťováním míry důvěry ve společnosti. Autoři soudí, že důvěra má vždy a všude nepřehlédnutelný vliv na tři základní oblasti života- osobní, profesní, a společenský. Důvěra je úzce spjata s energií. Konkrétně to, jak se stavíme k důvěře či nedůvěře v našem okolí má vliv na náš fyzický, ale také psychický stav. „Stejně to je ve spojitosti s radostí - když můžeme někomu důvěřovat, zračí se nám v očích pocit štěstí a úlevy.“ (Covey, Link, Merrilm, 2012, 34).

Oba zdroje se k rozlišení důvěry staví odlišným způsobem. Giddens rozlišuje dva typy, kterými jsou důvěra a důvěřivost, ale Covey a Link přicházejí s rozlišením postaveným na principu brýlí, přes které se koukáme na svět. Rozlišují „brýle slepé důvěry“ a „brýle nedůvěry“. Kromě tohoto rozlišení autoři přichází i s možností takové důvěry, která by měla být pro společnost správná a neměla by přinášet rizika a nebezpečí.

A. Giddens ve své knize souhlasí s Luhmannem (2000)⁸ v tom, že je nutné rozlišovat mezi důvěrou a důvěřivostí. Sám ale přichází s odlišnou interpretací, přičemž důvěru chápe jako něco kontinuálního, jako něco, co je zvláštním typem důvěřivosti. Neodlišuje tyto dva pojmy od sebe, ale spíše se soustředí na vyplývání jednoho pojmu z druhého. Důvěra a důvěřivost jsou v Giddensově pojetí spojovány s rizikem (Giddens, 2010,35).

„Riziko a důvěra se navzájem proplétají. Důvěra obvykle slouží ke snížení a minimalizaci možných nebezpečí, která jsou spojena s určitým typem činnosti (...) Důvěra může být definována jako důvěřivost ve spolehlivost osoby nebo v systém týkající se určitého souboru výsledků nebo událostí, zatímco důvěřivost vyjadřuje víru v poctivost nebo lásku druhého, či v přesnost abstraktních principů.“ (Giddens, 2010, 37).

⁸Luhmann, Niklas (2000) 'Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives', in Gambetta, Diego (ed.) Trust: Making and Breaking Cooperative Relations, electronic edition, Department of Sociology, University of Oxford, chapter 6, pp. 94-107,

V případě „PR“ se jednalo o důvěřivost dívek v osobu, které fotky zaslaly. Šlo o víru v to, že zasláná fotografie zůstane pouze v rukách adresáta a nedostane se do dalších rukou, popř. právě na skupinu „PR“.

Odlišným přístupem jsou tzv. brýle (Covey, Link, Merrill 2012). Každý jedinec se na svět dívá odlišným pohledem, přes jisté brýle, kterých si dle autorů nejsme v mnoha případech vědomi. Jedná se o dva druhy brýlí, které v průběhu života můžeme dle potřeby střídat, jsou jimi brýle slepé důvěry (naivity) a brýle nedůvěry (podezíravosti). Člověk má v sobě naprogramovanou důvěru, něco, co ho již od raného věku předurčuje k důvěře, k pocitu, že někomu může důvěřovat.

Brýle slepé důvěry jsou definovány jako lehkověrná, dětinská důvěra v téměř kohokoli a cokoli. Nošení brýlí slepé důvěry je pro jedince jednoduché, nevyžaduje mnoho úsilí nebo přemýšlení. Slepou důvěru, mohlo by se zdát, mají převážně děti, ale není tomu tak. Slepá důvěra prostupuje i do dospělosti. Slepou důvěru neovlivní ani fakt, že jedinec mohl být už několikrát zklamán a jeho důvěra v někoho byla podlomena – většina lidí někde hluboko ve svém nitru chce i přesto všemu a všem důvěřovat (Covey, Link, Merrill, 2012, 56).

Pro věci, které chceme a toužíme po nich, jsme schopni udělat vše, dokonce i ignorovat možná rizika a problémy, které s tím mohou být spojené. Tento případ je viditelný právě na „PR“, a na chování zainteresovaných dívek, které se rozhodly ignorovat možné riziko. Vystavily se tak dobrovolně možnému nebezpečí, které bylo spojeno s důvěrou při zasílání fotografií, ať šlo o fotografie lechtivé, nebo fotografie zcela nahých dívek.

Dalším typem brýlí, které autoři na rozdíl od A. Giddense definují, jsou „brýle nedůvěry“. Tyto brýle jsou jedním ze zásadních pojmů, které prostupují všemi nasbíranými daty. Na fenoménu „PR“ tak můžeme pozorovat přeměnu z „brýlí slepé důvěry“ právě v brýle nedůvěry. Dívky po neetické a nemorální zkušenosti s „PR“ v mnoha případech odmítly věřit lidem v jejich okolí.

Autoři brýle nedůvěry definují jako podezírání a pocit, že pro podezírání máme své důvody. K tomuto pohledu na svět nás opravňují nejen media, která nás každým dnem upozorňují na ztrátu důvěry, ale také naše vlastní zkušenosti s důvěrou. Tyto zkušenosti nás ovlivňují na osobní úrovni, když zjistíme, že nám někdo lže.

Nasadit brýle slepé důvěry je snadné, stejně tak jako nasadit brýle nedůvěry. Změna těchto brýlí je viditelná v celé společnosti a je chápána jako běžná odezva na narušení důvěry čímkoli, protože je tím nejsnadnějším, co v dané chvíli můžeme udělat. Je to chápáno jako nejlepší možná ochrana a „úkryt“ před neférovým jednáním (Covey, Link, Merrill, 2012, 60).

To, jakými brýlemi sledujeme svět, neovlivňuje pouze náš postoj, ale také postoj, jaký lidé zastávají k naší osobě. Například když my nebudeme důvěřovat, sami budeme působit nedůvěryhodně.

V době dospívání má jedinec příležitost na vytvoření těch správných brýlí, které můžeme chápat jako zlatou střední cestu bez toho, jaké brýle mu byly od mala vštěpovány jeho okolím. Tyto brýle jsou nazvány „brýlemi chytré důvěry“. Nemůžeme sebe ve spojení s důvěrou chápat pouze jako někoho, kdo má pouhou možnost vybrat si mezi těmito dvěma typy brýlí. V tomto případě proti sobě nestojí důvěra a nedůvěra. Řešením tohoto problému je tedy třetí alternativa - zcela nový způsob vidění světa.

Základem chytré důvěry by pro nás měl být úsudek, reálné posouzení situace. Chytrá důvěra je schopnost a metoda, která nám dovoluje jednat s vysokou důvěrou ve světě, pro který je typická nízká důvěra. Tento typ důvěry má minimalizovat riziko a zvýšit možnosti, které nám důvěra v někoho nebo něco má přinést. Chytrá důvěra by měla naučit spolupracovat dva základní faktory, kterými jsou – důvěřovat a analyzovat situaci (Covey, Link, Merrill, 2012, 73).

Vnímání důvěry těchto dvou autorů se staví na odlišné strany, definice a postoje k důvěře a jejich typů a odlišností. Jejich přístupy můžeme vidět a aplikovat na „PR“, na chování dívek před a po zásahu uživatelů Facebooku. Jak se změnila důvěra dívek nejen v okolí a v ty, kterým dívky důvěřovaly, ale také důvěra v ně samotné.

Důvěra, společně s nedůvěrou, se ale týká také výše zmíněného Snapchatu. Zde je možné vidět vyjednávání důvěry ze strany dívek. Pokud není plně důvěřováno adresátovi, kterému chtějí zaslat fotografii, tedy že fotografie zůstane pouze v jeho rukách, je tu možnost ji zaslat přes Snapchat. Adresát si jí zobrazí na počet sekund, který byl navolen dívkou v rozmezí jedné až deseti vteřin. V této chvíli dívky

ukládaly důvěru především do této aplikace, která neumožňuje ukládání fotografií a ohlásí, pokud si někdo fotografii ofotil. Bohužel i přesto, že aplikace ukáže, že fotografie byla ofocena, dívky už nic nezmůžou. Adresát má fotografii ve svém telefonu a mohou se vrátit k důvěře v adresáta, že fotografii nijak nezneužije. Na skupině „PR“ se velmi často objevovaly právě fotografie, které byly ofoceny pomocí této aplikace.

3.3. Změny komunikace - online a offline prostředí

V dnešní době se setkáváme s mnoha formami komunikace, kterou využívají mladí lidé, můžeme mluvit o komunikaci tváří v tvář, ale hlavně o internetové komunikaci. Právě komunikace na internetu přináší na rozdíl od „tradiční“ formy komunikace tváří v tvář jisté odlišnosti a možná rizika. S novými moderními komunikačními technologiemi je vytvářena nová dimenze interaktivní komunikace. V této podkapitole můžeme vidět několik autorů, kteří se k internetové komunikaci jako novému stylu komunikace vyjadřují. Autoři si jsou vědomi, že hlavním problémem tohoto typu komunikace mezi mladými lidmi je anonymita, kterou přináší. Této internetové komunikace a anonymity využívali i aktéři, kteří jsou jedněmi z hlavních aktérů tohoto případu, jedná se o zakladatele stránky a uživatele, případné odběratele skupiny „Pražské roztahovačky“.

Ke změně komunikace a přechodu k novému mediu komunikace se vyjadřuje Martin Pírko (2007), který internet definuje jako relativně mladé, používané médium, které významně ovlivnilo zažité trendy komunikace. Internet vytvořil vlastní prostor, označovaný jako kyberprostor, kde člověk rozšířil své působení i mimo hranice reálného světa. V kyberprostoru platí jen zřídka zásady běžné komunikace, kterou člověk využívá v běžném životě. Internetová komunikace přináší zcela nová pravidla.

Velká část uživatelů, se na sociálních sítích vzdalí svému já, které ukazují v běžném životě. Odkládají zábrany, jsou přátelštější, otevřenější a nebojí se, nepociťují rizika. Komunikace na internetu v uživatelích vzbuzuje pocit anonymity, který s sebou zároveň přináší menší obezřetnost ke svému bezpečí. Anonymita, ale přináší riziko deindividuace. Deindividuace je chápána jako ztráta zodpovědnosti za své chování kvůli pocitu „neviditelnosti“ spojené s důvěřivostí. To, že uživatelé mají možnost anonymity, udává potřebu snížit možnosti rizik a kritické rysy našeho já

v offline prostředí tak, že se rozhodneme utajit naši identitu v konkrétních prostředích (Suler, 2004).

Sociální sítě jsou levným a lehce dostupným komunikačním nástrojem a tím se zvyšuje riziko a potencionální počet možných obětí útoku kyberšikany. Nejen mladí uživatelé, ale i ti starší si neuvědomují snadnou cestu, která vede k možnosti stát se obětí. Autoři Rybka a Malý (2002) potvrzují tuto hypotézu. Uživatelé si dle nich neuvědomují, že svým chováním na síti mohou potencionálnímu útočníkovi ulehčit práci ovlivnit psychiku a stát se tak lehce obětí. Tento předpoklad je doložitelný právě v případě „PR“. Dívky vycházely z pocitu, že zaslání fotek je nemůže ohrozit, protože nepocitovaly možnost negativního využití jimi zaslaných fotografií, a neuvědomovaly si riziko, že by se mohly stát prostřednictvím facebookové skupiny terčem kyberšikany, když poslaly fotografie v mnoha případech i neznámým lidem.

Charakteristika internetového prostředí bývá často popisována jako místo, kde uživatelé ztrácí svůj ostych a zábrany. Tento stav vyvolává pocit, že jsou odděleni od reálného života a vyskytují se ve světě virtuálním. Rozdíl mezi reálným a online světem je označován jako disinhibice⁹. Disinhibice ovšem nepřináší v internetovém prostředí pouze pozitivní stránky, jak zmiňuje Burianová (2000). Negativní účinky jsou zřejmé na i na skupině „PR“, kde dívky byly vystaveny pranýři 22 tisíc odběratelů skupiny, kde se uživatelé nebránili zlým a ponižujícím slovům zasílaným na stranu vystavených dívek. Suler (2004) se nad negativní disinhibicí pozastavuje a říká, že negativní disinhibice je doplňována disinhibicí pozitivní. Psychické uvolnění a lepší možnosti komunikace a potlačení strachu prožívá uživatel nevědomě, často je k vidění i impulzivní jednání, ale bez zpětné vazby v podobě sebekritiky: „to jsem neměl dělat“. Právě toto vyjadřování může být doprovázeno negativními emocemi, nepřátelským jednáním, což může ústit v kyberšikanu.

⁹ Burianová (2000, 17) definuje disinhibici jako škálu chování, která je rozprostřena od neslušného chování, nezdvornosti až k hrubému chování přes vyjadřování niterných a osobních pocitů další osobě, která využívá stejnou internetovou síť.

3.4. Kyberšikana

Kyberšikana je definována jako moderní způsob ve většině případů psychického teroru, který vzrůstá velkou rychlostí. Kyberšikana je záměrné ubližování, zlé, nevhodné a násilné chování, které se vyskytuje převážně v moderních komunikačních prostředcích. Probíhá např. skrze mobilní telefony, sociální sítě (Kolář, 2011, 83).

Po předložení definice kyberšikany nemůžeme zapochybovat o výskytu kyberšikany ve spojení s „PR“. Tato skupina byla příkladem oběti nebezpečné komunikační praxe, kterou se ve své podstatě může stát každý uživatel internetu. Nejčastějšími skupinami potencionálních obětí kyberšikany jsou mladí lidé – v tomto případě mladé dívky. Tato situace se objevila a byla ovlivněna zejména službami, které se na internetu vyhledávají a jsou již téměř normální a standardní, tzn. požadování fotek. Nemusí se jednat pouze o erotické fotografie, ale může se jednat i o normální osobní fotografie, které uživatelé Facebooku sdílí na svých profilech nebo pomocí jiných aplikací. Pro lepší ukotvení do teorie důvěry a důvěřivosti se proto nejprve snažím vydefinovat „PR“ skrze rámec kyberšikany.

V případě „Pražské roztahovačky“ se objevovaly především čtyři druhy kyberšikany:

1. **Flaming**, kde se jedná o posílání útočných, zlých a agresivních zpráv v internetové diskuzi. Např.: „Jsi ubohá coura, která zvládá jenom brát drogy a spát s každým za panáka.“ Tento jev byl možný vidět v diskuzích pod každou fotografií dívek umístěných na stránce „PR“.
2. **Denigration** je rozšiřování pomluv a lží s cílem poškodit danou osobu a její pověst, vztahy nejen v online prostředí, ale i v reálném životě. Příkladem tohoto pomlouvání nám může být právě celistvá kauza „PR“. V tomto případě je důležité si uvědomit, že ne vše, co bylo napsáno v diskuzích a na stránkách „PR“, byla pravda.
3. **Outing**, které je chápáno jako sdělování (sdílení) cizích, citlivých informací bez vědomí dotyčného. Např. sdílení fotek dotyčných dívek „PR“ na sociální síti Facebook.

4. **Trickery**, kde se jedná o přemluvení/donucení zaslání a prozrazení citlivých nebo choulostivých informací a následné zveřejnění na internetu. Trickery nemusí být v této kauze chápáno převážně jako donucení, dívky fotografie zasílaly dobrovolně, spíše je to směřováno k přemlouvání typu: „Pošli mi fotku, ať vím, jestli s tebou jít ven.“, „Pošli mi fotku a můžeme se dál bavit.“.

Případ „Pražské roztahovačky“ by se také dal ilustrovat na tzv. „spokojeném fackování“, kde se jedná o nečekaný a zlomyslný akt, který ústí v ponižující situaci, která je nahrána na mezinárodní síť jako jsou Twitter, You Tube a v tomto případě na Facebook a skupinu „Pražské roztahovačky“.

Skupina „PR“ je považována za projev kyberšikany a je i projektem e-bezpečí, které se zabývá právě kyberšikanou. E-bezpečí¹⁰ chápe skupinu „PR“ jako kombinaci několika forem kyberšikany, kdy jde o kombinaci útoku ve formě kybernetického ponižování, lží a pomluv šířených pomocí fotografií ve spojitosti s verbálním útokem na dané dívky. Média, která jsou v bakalářské práci chápána jako jedni z hlavních aktérů, jsou považována za sekundární útočníky, jelikož se podílela na zveřejňování názvu skupin, společně s odkazy na ni.

¹⁰ Dostupné z: < <http://www.e-bezpecni.cz/index.php/temata/kyberikana/930-roztahovacky>> (cit. 2015-07-12).

4. Konceptuální rámec výzkumu

Tématem výzkumu je změna důvěry dívek v rodinu, přátelé, ale také v sociální síť po zveřejnění fotografií skupinou „PR“. Cílem výzkumu je v první řadě zmapovat změnu důvěry dívek po zveřejnění fotografií na internetu a jejich vnímání důvěry před tím, než byly fotky zveřejněny, a po zveřejnění na „PR“. Dále také zvýšení povědomí o tomto problému a doprovázejících jevech, jako jsou kyberšikana a rozdílnost komunikace v online a offline prostředí, kdy v dnešní době je tento způsob šikany a změny chování čím dál tím více rozšířený¹¹. Jedinci se ve svém volném čase uchylují k sociálním sítím, kde prožívají svůj virtuální život. Navazují nová přátelství a nové vztahy, založené na předpokladech o druhých z dat zveřejněných na internetu. Pozorují v komunikaci „face to face“ a v komunikaci v online prostředí poměrné rozdíly, které přináší, včetně pozitivních, i ty negativní dopady. Tento předpoklad je podložen v podkapitole 5. 4. o rozdílech v online a offline prostředí.

4.1. Případová studie skupiny „PR“

Bakalářskou práci sestavuji jako případovou studii skupiny¹² „PR“. Jedná se o zmapování vzniku, průběhu a „ukončení“ skupiny, která si kladla za cíl odsoudit dívky za zasílání erotických fotografií. V práci tedy přistupuji k rozboru konkrétního případu. Celá událost je studována jako "případ".

Případem pro bakalářskou práci v rámci skupiny „PR“ je zkoumání události, kde se studie zaměřuje na určitou událost, kde se analyzují role a vztahy, konflikty rolí, stereotypy a adaptace (Hendl, 2005, 105). Jedná se tedy o možnou změnu a

¹¹ Dle statistik se s kyberšikanou přes internet nebo mobilní telefon setkal každý druhý teenager a z toho 25% teenagerů opakovaně. (cit. 2015-19-07, dostupné z: <http://nobullying.com/cyber-bullying-statistics-2014/>)

¹² Facebookové skupiny umožňují snadné spojení s určitými skupinami lidí, například s rodinou, s kolegy z práce nebo s lidmi se stejným zájmem. Skupiny představují soukromý prostor, kde můžete sdílet aktualizace, fotky nebo dokumenty a také zasílat zprávy ostatním členům skupiny.

ovlivnění důvěry, ale také to, jak k tomu došlo. Tento případ zkoumám již jako uzavřený¹³. Důvodem této volby je již neaktivita, tedy to, že nejsou sdílené žádné další fotografie.

Autorky Pamela Baxter a Susan Jack (2008) vymezují dva klíčové autory, kteří přichází s metodikou případové studie. Jsou jimi Robert Stake(1995) a Robert Yin (2003, 2006). Pro případovou studii jsem si vybrala Roberta Yina, který vychází z konstruktivismu.

Případová studie stojí na vydefinování toho, co budeme v době výzkumu vnímat jako případ, tedy jak si „případ“ konstruujeme. To, čeho má být případ případem, předurčuje i výzkumnou metodu, skrze kterou budeme hledat odpovědi na otázky. Případ je jednotkou naší analýzy, kvůli které sbíráme informace a snažíme se ji pochopit (de Vaus 2001). Gerring se snaží také vydefinovat „případ“ jako prakticky jakýkoli fenomén, u kterého můžeme identifikovat hranice a má prvořadý předmět zájmu (Gerring, 2007,19).

Případ má v této formě vymezené hranice, kterými jsou místo, kde dívky byly veřejně ponižovány, tedy Facebook, a skupina s označením „Pražské roztahovačky“, dále také mediální diskurs, kterým mapuji i ovlivnění postoje dívek k této věci v rámci medializování tohoto případu, tedy důvěru dívek na sociálních sítích a medializování vzniklé skupiny „PR“, což dostalo skupinu, ale převážně dívky, do většího povědomí veřejnosti, a čas jako časovou jednotku udávám funkční období těchto stránek, tedy jejich rozšíření a blokování, spojené se znovuzakládáním v rozmezí listopad – prosinec 2014, ale i pohled na celý tento případ s odstupem času v době sběru dat. Pro případovou studii byl použit reálný kontext - facebookové skupiny, online prostředí, to, jak byly fotky na skupiny přidávány, a jaký nesly popisek, ale zároveň i chování a přístup uživatelů Facebooku ve skupině „PR“

¹³Pokud by se tento případ zkoumal jako neuzavřený, věnoval by se právním krokům a činnosti Policie ČR, která tento případ stále řeší, po podání hromadné žaloby dívek na zakladatele skupiny „PR“.

v době, kdy byli jejími odběrateli. Přihlídím také ke změnám komunikace a odlišnostem chování v online a offline prostředí.

Na případovou studii nahlížím tedy z pohledu Yina, který ji definuje jako studii, která se zabývá tématy, o kterých toho společnost moc neví a jsou tedy často málo známá (Yin, 2003b). S přihlédnutím k velikosti skupiny, tedy počtu jejich odběratelů a počtu postižených dívek, ale i medializování a řešení daného případu mimo internetovou komunitu, není tato skupina první, která poukazuje na sexualitu dívek¹⁴, ale je první ve svém rozsahu, která měla tak velké množství odběratelů, a i přes zrušení stránky byla znovu obnovována a vznikaly další podobné. Dále má přesah až k soudnímu řešení a řešení přes Policii ČR. Rizika těchto případů jsou málo známa, tj. posílání osobních erotických fotografií dalším lidem spojené s dopadem na změnu důvěry, která v dalších částech bakalářské práce vycházejí z nasbíraných dat od komunikačních partnerů. Dopady mohou být velmi vážné, nemusí být v rámci „jen“ zničené psychiky, ale také se mohou schýlit k sebepoškozování nebo dokonce k sebevraždě¹⁵.

Ve srovnání s většinou ostatních výzkumných designů je cílem tohoto výzkumu, který pracuje s designem případové studie, poskytnutí reprezentativních závěrů o skutečnosti, snaha o prozkoumání daného výzkumného problému, tedy zjistit něco nového, co se bude moci dále rozšiřovat. Yin (2003b) uvádí, že výzkumný design případové studie je logický plán, který nás vede k tomu, jak se dostat „odsud

¹⁴V roce 2014 vzniklo na sociální síti Facebook mnoho různorodých skupin. Skupiny Pražský šrot a Holky Czech Casting vznikly před skupinou Pražské roztahovačky a snažily se podobným způsobem poukazovat na sexualitu dívek a označovat je za „prostitutky“. Pražský šrot se od skupiny „PR“ odlišoval výběrem dívek, které byly zveřejněny – autor fotografie přidával sám, ty, které našel na sociální síti nebo na jiných webových stránkách. Holky z Czech Castingu byly dívky, které se účastnily castingu a natočily lehce erotické video. Správce skupiny na Facebook přidal veškeré fotografie a odkazy dívek, které se tohoto castingu účastnily.

¹⁵Rizika kyberšikany jsou velmi vážná, jak dokazuje příběh dvanáctileté Amandy Todd. Dívka se nechala přemluvit od mladého muže, aby jí mohl online vyfotit ňadra. Fotografie se rozšířila pomocí internetu a dívka spáchala kvůli přetrvávající kyberšikaně sebevraždu. (cit. 2015-24-07, dostupný z: <http://centrum.cz/deti/skolaci-a-pubertaci/clanek.phtml?id=769234>)

tam“, kde „odsud“ v tomto případě vnímám jako počáteční soubor otázek, na které chci najít odpověď, a „tam“ jsou v této práci odpovědi a závěry, kterých se v rámci bakalářské práce dobírám.

Baxter a Jack (2008) se ale pozastavují nad problémy, které při analýze nasbíraných dat mohou vzniknout. Jako problém označují to, že s jednotlivými zdroji dat může být nakládáno samostatně a také závěry jsou poté prezentovány samostatně. To ale není smyslem studie. Výzkumník musí zajistit data ve snaze porozumět případu jako celku, nikoliv jeho jednotlivým částem či faktorům, které ho ovlivňují. Společně s tím by výzkumník měl oslovit i své kolegy kvůli zpětné vazbě na jeho provedený výzkum. Jako zpětnou vazbu v bakalářské práci můžeme chápat kritickou diskuzi, viz. podkapitola 4.5.

Jak autoři dále zmiňují, popis případové studie může být obtížný vzhledem ke složitosti jejího přístupu. Je totiž náročné podat zprávu o výsledcích výzkumu ve zhuštěné podobě a s úsilím o maximální přesnost, zároveň ale ve formě, která je snadno pochopitelná pro čtenáře (Baxter, Jack 2008).

Cílem této práce tedy je popsat studii tak komplexním způsobem, který umožní čtenáři vžít se do role aktivního účastníka samotného výzkumu skupiny „PR“. A nabídnout mu k vlastnímu zhodnocení pocit, zda by závěry studie on sám použil v jeho vlastní situaci. Je proto také velmi důležité se snažit o popis kontextu bádání, ve kterém se jev vyskytuje, stejně důkladně, jako je popisován jev samotný.

4.2. Analýza aktérů

V analýze aktérů se pokouším o odhalení všech základních aktérů, kteří byli přítomni při vzniku a v průběhu existence skupiny „PR“, a byli přítomni, nebo dokonce oni sami ovlivnili důvěru zasažených dívek (dívký ovšem také patří do analýzy hlavních aktérů). Za aktéry v této části ale nemohu považovat pouze ty, kteří na stránce byly s označením za prostitutky vyvěšeny, ale také ty, kteří této stránce přinesli popularitu tím, že ji odebírali, komentovali a sdíleli mezi své přátele na Facebooku. Nesmí být opomenuta ani media, která kvůli své síle skupinu „PR“ dostala do podvědomí lidí i mimo internet, dále také ti, kteří tuto kauzu vidí jako problém a snaží se zabránit jejímu opakování. V neposlední řadě se zaměřuji

v analýze aktérů také na zpěváka Bena Cristovao, který slouží v tomto výzkumu jako členská kontrola¹⁶.

4.2.1 Zakladatel stránky „PR“ je ústřední osobou celého případu. Dovolím si tvrdit, že bez zakladatele této stránky a jeho angažovanosti na sociální síti Facebook by problematika důvěry a zasílání erotických fotek spojených s kyberšikanou bylo sice existujícím tématem a problémem, ale nedostal by se do takového povědomí i mimo uživatele sociálních sítí.

4.2.2. Dívky publikované stránkou „PR“ jsou společně se zakladatelem hlavními aktérkami celého případu. V zásadě je možné konstatovat, že právě bez těchto dívek, které zasílaly své fotografie, by tato skupina na Facebooku vůbec nevznikla, jelikož by nebyl důvod, který by vedl k jejich založení – tedy poukázat právě na tyto dívky, které svoje fotografie vyfotí a poté je poskytují dalším osobám. Vyfocení fotografií zmiňovanými dívkami vedlo k dalšímu kroku, tedy k jejich zaslání již zmíněné další osobě – z jakého důvodu a jakou roli v tomto případě hrála důvěra a důvěřivost, je úkolem zjištění bakalářské práce.

¹⁶Členská kontrola slouží jako ověřování získaných informací ve výzkumu.

4.2.3. Dvacet dva tisíc sympatizantů facebookové skupiny „PR“ v této kauze hrají také velmi zásadní roli. Přes 22 000 uživatelů v průběhu 2-3 dní začalo pomocí funkce „To se mi líbí“ odebírat skupinu „PR“. Právě oni byli ti, kteří stránku sdíleli a tím ji společně s medií zvyšovali exkluzivitu a zároveň s tím i počet odběratelů. Tuto analýzu aktéru uživatelů Facebooku ale můžeme rozdělit na ty uživatele, kteří fotografie dívek poslali přímo přes soukromé zprávy zakladateli - tito uživatelé fotografii dívek zaslali společně s „popisným“ komentářem a tím požádali o sdílení fotografie - a ty druhé, kteří stránku sdíleli, odebírali a komentovali fotografie. Nebýt právě těchto dvou typů uživatelů, facebooková stránka by nedostala takovou popularitu a dovolím si tvrdit, že ani takovou moc, a její „plány“ na poukázání na „laciné“ dívky v Praze by neměly až takový přesah na psychiku zveřejněných dívek (přeci jen by jich v tomto případě nebylo zveřejněno tolik – fotografie by neměly být kým zasílány a společně s tím by stránka neměla takový „úspěch“ ve facebookovém prostředí) a neměla by takový vliv na společenský diskurz mimo online prostředí – diskuze pod články s tématem „PR“.

4.2.4. Média jsou v této kauze neopomenutelná, jelikož měla mezinárodní přesah, tedy celou tuto kauzu medializovala nejen mezi uživateli Facebooku, ale také mimo internetovou komunitu v mnoha zemích, např. Anglie, Švýcarsko, Německo. Jejich hlavním úkolem bylo poukázat na situaci, která se děje, a je ve smyslu etiky zcela nesprávná, urážlivá a pohoršující. Média se pozastavovala převážně ze sociologického hlediska nad genderovou nespravedlností, ale také nad veřejným soudem jedinců za jejich sexualitu. Média neopomenula do článku a reportáží vložit i fotografie dívek, a také název stránky, což mělo za následek nejen zvýšený počet odběratelů, návštěvníků, ale také komentujících uživatelů na stránce. Měla také vliv na zviditelnění případu ve směru společenského diskurzu. K médiím se vyjadřuje i webová stránka e-bezpečí (kapitola 3.3).

5. Metodologie výzkumu

Výzkum probíhal od ledna do července 2015 za použití výzkumné techniky polo-strukturovaných rozhovorů a obsahové analýzy medií, které se zabývaly tímto případem.

Polostrukturovaný (polostandardizovaný) rozhovor vychází z formulování zkoumané problematiky – skupina „PR“ a zároveň oblasti, na kterou se zaměřuji, tedy změna důvěry zasažených dívek skupinou „PR“. Komunikačními partnery mi byly zasažené dívky, dále zakladatel skupiny a odběratelé skupiny, a v neposlední řadě ambasador projektu Ben Cristovao. Pro dívky byly rozhovory sestaveny se zaměřením na důvěru a situaci, která je postihla, u zakladatele stránek se jednalo o otázky, které směřovaly k důvodům založení stránky. Ben Cristovao se v rozhovoru zaměřuje především na jeho zkušenosti a pomoc zasaženým mladistvým, kteří jsou prostřednictvím fotografií ponižování na Facebooku, a zabývá se možnostmi zabránění takovým situacím.

Při rozhovorech jsem měla předem daný seznam otázek, často dané otázky v sobě skýtalý otázky další, které nebyly připravené, ale rozšiřovaly pochopení situace. Ve většině případů se komunikačním partnerkám o tématu zveřejnění fotografií nemluvílo lehce, ale po chvíli rozhovorů zavedly řeč na témata, která pro ně byla nejvíce zásadní.

V rámci polo-strukturovaných rozhovorů s aktéry “zasažené dívky” byly rozhovory založeny na schématu, kde byly tematické okruhy: důvod zasílání fotografií, důvěra v osobu, které byly fotografie zaslány, změna důvěry v sociální síť, změna přístupu okolí k zasaženým dívkám, osobní pohled na událost (kyberšikana).

Polostrukturované rozhovory se zakladatelem skupiny „PR“ se věnovaly důvodům, které doprovázely založení skupiny, jeho vnímání důvěry a viny spojené s tímto případem a společně s tím jeho postoj k dívkám, jejichž fotky zveřejňoval na sociální síti.

Polostrukturované rozhovory s Ben Cristovao se věnovaly otázkám důvěry mladých lidí na sociální síti, prevenci před podobnými případy, možným kladům

skupiny „PR“, pomoci, ale také možným rizikům, které tato skupina a jí podobné přináší.

Délka rozhovoru byla obvykle v rozmezí 20 až 35 minut, kratší rozhovor byl pouze s jednou komunikační partnerkou, který trval pod 20 minut. Veškeré rozhovory byly nahrány na mobilní telefon pomocí aplikace diktafon a poté přepsány. Nebyly vynechány žádné pasáže i přesto, že jejich vynechání by nezměnilo přístup k výzkumu nebo jeho výsledkům. V rozhovorech jsou často využívány nespisovné slovní obraty a vulgarismy, které byly při přepisu rozhovorů zanechány z důvodu přesného pochopení postoje respondentů k dané situaci.

5.1. Reflexe výzkumníka

Na začátek je vhodné říct, že se nejedná o první skupinu na sociální síti Facebook, kterou jsem sledovala kvůli jejímu obsahu a dění na stránce. Dříve jsem se zabývala stránkami, jejichž náplní bylo trollování. Trolling pochází z angličtiny, jedná se o typ rybolovu. V trollingu jde o pokládání návnad tam, kde by se mohli objevit ryby. Stejný princip využívají i trollové¹⁷ na internetu¹⁸. V této době trollové zakládají i skupiny na sociální síti, které se opírají o černý humor na téma zvířat, ale také fyzicky či psychicky nemocných lidí. Většina těchto skupin ale časem přechází od trollingu ke kyberšikaně. Kvůli problému rozšířené kyberšikany prostřednictvím velkých skupin na sociální síti jsem se rozhodla opřít práci právě o vzniklou skupinu „PR“. Vždy jsem se snažila pochopit důvody, které vedou ke vzniku těchto skupin, ale také vztahy, které je možné v těchto skupinách pozorovat, i to, jak se změnil přístup zasažených uživatelů k sociálním sítím a k online prostředí jako takovému.

¹⁷Troll je v internetovém slangu anonymní účastník online diskuzí. Zasílá negativní a urážlivé příspěvky, jejichž cílem je vyprovokování ostatních uživatelů. *What is a troll?* (online). The Trustees of Indiana University, (cit. 2010-04-25cit. 07. 27. 2015. Dostupný z <https://kb.iu.edu/d/afhc>)

V tomto rozhodnutí a přístupu vidím jistá pozitiva, jelikož to není první skupina, kterou zkoumám, a vím, jaké jsou reakce ve skupinové diskuzi pod příspěvky. Já sama jsem odběratelem mnoha skupin na Facebooku, společně s velkým množstvím přátel na zmiňované sociální síti. Právě tento počet přátel na sociální síti mi umožnil dostat se ke všem respondentům, kteří byli v rámci bakalářské práce osloveni. Díky tomu mohly rozhovory probíhat bez větších problémů. Šlo o velmi citlivé téma, ale komunikační partneři měli možnost si o mně, jakožto výzkumníkovi, něco zjistit přes můj osobní profil na Facebooku, přes který byli prvně kontaktováni, což bylo důvodem, že rozhovory posléze probíhaly v příjemné náladě.

Osobně si myslím, že celý tento případ tak, jak ho zkoumám, je velmi vážný. Na sociálních sítích se stále zvyšuje počet uživatelů, těch nejmladších, kteří velmi často ignorují pokyny Facebooku, který založení účtu povoluje až od 13 let. Není tak výjimkou potkat v diskuzích, v komentářích mladší uživatele než třináct let, kteří se mohou stát lehce obětí nejen zneužití jejich informací, ale také kyberšikany. Celá skupina „Pražské roztahovačky“ na mě po celou dobu mého zkoumání působila velmi negativně, rozložení na dva tábory bylo viditelné po prvních minutách. Debaty o správnosti či nesprávnosti zasílání fotografií se vedly pod každou zveřejněnou fotografii dívky. Sama si myslím, že není příliš vhodné zasílat takové fotografie pomocí všemožných aplikací, které nám jsou dnes nabízeny, ale zároveň jsem toho názoru, že každý si může dělat, co chce a neměl by za to být takovýmto veřejným způsobem lynčován. Pokud jsou dívky se svým tělem spokojeny, nestydí se a fotografii zašlou, měly by s jistým rizikem počítat, i s tím, že vkládaná důvěra do adresáta nemusí být samozřejmá.

Zajímavý přístup jsem pozorovala i v rámci snahy bránit se před útoky uživatelů a odběratelů skupiny „PR“ ze stran dívek. Byla využita síla sociálních sítí a dívkám nebylo nikdy umožněno bránit se stejnou silou. Pokud bylo o dívkách na skupině „PR“ napsáno cokoliv hanlivého veřejně, přístup k tomuto tvrzení mělo dvacet dva tisíc odběratelů plus všichni ti, kteří skupinu jen navštívili. Nesččetně mnoho uživatelů si to přečetlo, postavili se k tomu v mnoha případech s nezájmem a na druhé straně s pohoršením směrem k dívkám. Pokud se proti těmto popiskům chtěly zasažené uživatelky bránit, využívaly k tomu především své soukromé facebookové profily, kde počet přátel nepřevyšuje ve většině případů číslo 1500. Jejich snaha o vysvětlení

celé situace, hájení, tedy nikdy neměla stejný dosah jako zveřejnění fotografie ve skupině „PR“.

Markéta Vaňková se v textu „Výzkumník lapený“ (2010) zabývá vztahy mezi výzkumníkem a zkoumaným. Pro evaluaci jsem si vybrala mimo jiné několik doporučení, kterých by se měl výzkumník držet. Tato doporučení budou s odstupem času hodnocena, zda se podařilo dostát všem zásadám správného výzkumu.

Komunikační partneři byli informováni o naložení s informací, které mi byly poskytnuty, společně s informovaným souhlasem, který jsem od respondentů dostala. Komunikačním partnerům byla zaručena možnost, že mohou v případě nespokojenosti s tím, jak budu výzkum provádět, kdykoliv odstoupit. Ohledně citlivosti tématu jsem se co nejvíce snažila o zajištění bezpečnosti, šlo mi o zabránění jakéhokoli možného zneužití informací, které mi byly poskytnuty. Společně s bezpečím jsem kladla velký důraz na to, aby komunikačním partnerům nebylo ublíženo v průběhu, ale samozřejmě ani po ukončení výzkumu.

V reflexi dopadu mého výzkumu na další výzkumníky si nejsem vědoma chyb, které bych mohla spáchat. Toto tvrzení je možné potvrdit na základě toho, že jsem se nesečkala v rámci sbírání dat a podkladů s kolegou, který by se zabýval stejným tématem.

Ve výzkumu jsem usilovala o spravedlivé zacházení se všemi, kteří se na výzkumu podíleli. V případě komunikačních partnerů, kde jsem využila svých známostí a konexí, jsem se vždy snažila zabránit, aby provedená interpretace dat proběhla bez ovlivnění vztahem, který jsem chovala k respondentům.

Opomenuta nebyla ani kritická diskuze, ta probíhala v rámci bakalářského semináře každý týden po dobu dvou semestrů. Na bakalářském semináři jsem s kolegy diskutovala teorii, o kterou je bakalářská práce opírána, ale také vhodnost vybraných metod a teoretická východiska, interpretaci dat a jejich analýzu a závěry. Členská kontrola byla provedena v rozhovoru s jedním z respondentů Benem Cristovao. Po celou dobu výzkumu byl brán zřetel na Etický kodex Univerzity Karlovy (2013).

5.2. Evaluace na základě etického kodexu

Znalost etického kodexu je jistým předpokladem k vytvoření kvalitního výzkumu. Pro evaluaci na základě etického kodexu jsem včetně kodexu Univerzity Karlovy (2013) čerpala také z Etického kodexu Britské Sociologické asociace¹⁹.

V otázce dodržení zásad, které jsou předloženy v kodexu Univerzity Karlovy, si dovoluji tvrdit, že jsem se nedopustila žádného pochybení. V bakalářské práci jsem neporušila žádné právní předpisy, zákony, ale ani části etického kodexu. Dále nemám tušení, že bych v průběhu sběru dat porušila mravní zvyky či základní pravidla společenského chování a slušnosti. Komunikační partneři byli obeznámeni s účelem práce a k ničemu nebyli nuceni, nebyl na ně vyvíjen žádný nátlak, a jak píše výše, od všech respondentů byl získán informovaný souhlas ke zpracování získaných dat pro účely bakalářské práce, stvrzený jejich souhlasem nahraným na diktafon. V rámci svého úsilí jsem se snažila bakalářské práci věnovat s nejvyšším možným nasazením

Pro zachování anonymity komunikačních partnerů a pro účely této práce byla respondentům přidělena jiná křestní jména. Svá „nová“ jména komunikační partneři přijali a byli spokojeni se zachováním anonymity.

5.3. Výzkumný vzorek

Ve výzkumném vzorku figurují celkem tři základní skupiny – postižené dívky skupinou „PR“, zakladatel skupiny a odběratelé skupiny. Kontakty na dívky byly získány metodou snowball, šlo tedy o postupný, účelový výběr zkoumaných osob do vzorku pomocí řetězení kontaktů. Dále byli osloveni a požádáni o rozhovor zakladatel skupiny– Jiří a mimo něj umělec Ben Cristovao.

Nejdůležitějšími komunikačními partnery výzkumu bylo pět dívek, které byly zveřejněny na skupině „PR“. Dívkám bylo v rozmezí 18-22 let, kladla jsem důraz na

¹⁹Statement of Ethical Practice for the British Sociological Association (online) (cit.06.29.2015 dostupný na: <http://www.britisoc.co.uk/about/equality/statement-of-ethical-practice.aspx>)

příjemnou atmosféru. Dívám se o tomto tématu ve většině případů nemluvílo příjemně, takže jsem se snažila vytvořit příjemné prostředí a působit na dívky mile a nepředpojatě. Dívky byly seznámeny s účely této práce s tím, co si práce klade za úkol a čemu by měla popř. pomoci nebo do budoucna zabránit. Dívky daly souhlas s využitím informací.

Pro napsání bakalářské práce byl osloven Jiří, který byl zakladatelem stránek „Pražské roztahovačky“, také byl členem předešlé skupiny „Pražský Šrot“, která jej dle vlastních slov inspirovala. Zakladatel byl zvolen s cílem získat co nejpřesnější informace o vzniku a fungování této stránky, ale také pro zjištění pohledu na skupinu z druhé strany. Byl seznámen s cílem výzkumu a použitím získaných informací. Od Jiřího jsem získala informovaný souhlas s využitím informací pro bakalářskou práci, zároveň jsem mu zaručila maximální možnou diskrétnost k jeho osobě. Rozhovor byl zaznamenán na diktafon a proběhl 2. března 2015

Dodatečně byl proveden rozhovor s Benem Cristovao, jelikož je ambasadorem projektu, který se snaží zamezit kyberšikaně a zasilání nahých fotek dívek, a který je spojen se seznamováním po internetu. Sloužil pro tento případ jako členská kontrola. Pomohl mi porozumět dané problematice z jiných perspektiv.

Před samotným výzkumem také proběhl průzkum terénu a výzkumných aktérů, kterými byli uživatelé a zároveň i samotní odběratelé skupiny „PR“. Tento průzkum mi sloužil k lepšímu pochopení celé situace, kde jsem se snažila zjistit názor na tuto skupinu, ale také na zveřejněné fotky dívek. Použila jsem facebookovou databázi těch, kteří označili skupinu funkcí „To se mi líbí“²⁰. Těmto uživatelům byla položena otázka: Jaký postoj a názor zastáváš ke skupině Pražské roztahovačky? Celkem bylo dotázáno 70 uživatelů. Všichni komunikační partnři byli obeznámeni s využitím odpovědí do bakalářské práce.

²⁰Kliknutí na „**To se mi líbí**“ pod příspěvkem na Facebooku je snadný způsob, jak dát někomu vědět, že se vám položka líbí, aniž byste zanechali komentář. Stejně jako v případě komentáře se pod příspěvkem zobrazí skutečnost, že se vám příspěvek líbí. (cit. 2015-20-07, dostupný z: <https://www.facebook.com/help/452446998120360/>)

5.4. Průzkum terénu a výzkumných aktérů

V počátcích svého výzkumu jsem provedla pro představu o daném problému a pro lepší pochopení výzkum, který sloužil jako průzkum daného terénu a daných aktérů, kterými byli uživatelé sociální sítě Facebook. Odběratelům skupiny „PR“ jsem položila otevřenou otázku, kde jsem se snažila zjistit postoje a názory uživatelů na způsob fungování zmíněné skupiny. Šlo tedy o vyjádření se ke sdílení erotických fotografií dívek správcem (zakladatelem) skupiny a následné komentování sdílených fotografií jako celého případu. Jednalo se o získání dat, od nichž se odvíjelo další dotazování při následující části výzkumu, tedy při polo-strukturovaných rozhovorech s dalšími komunikačními partnery. Otázka byla zaslána pomocí zpráv na Facebooku. Komunikační partneři odpovídali přes své soukromé profily na sociální síti, obecně s tímto typem odpovídání neměli problém

6. Metody analýzy nasbíraných dat

Analýzu nasbíraných dat jsem se rozhodla vést pomocí autorů Miles a Huberman (1994) a jejich snahou o odhalování konfigurací a témat, zároveň ověřit přijatelnost vyzkoumaných dat (Hendl 2005, 233-234).

U obsahu rozhovorů jsem určila tematické pasáže/okruhy a ty okódovala. Převážně jsem se zaměřila na části rozhovorů, které se vyskytovaly u všech komunikačních partnerů. Z rozhovorů, které probíhaly, a ze vztahů, které jsem již před začátkem výzkumu, ale i posléze, vytvořila s komunikačními partnery, jsem mohla vytvořit jejich profily, do kterých byly zabudovány vytvořené kódy, jejich přístup k daným okruhům otázek, a tak jsem měla větší představu o jejich celkovém postoji k případu „PR“.

Při kódování otázek jsem používala i pomocné otázky, které mi při kódování napomáhaly, jako: O co šlo, kvůli čemu vzniklá situace nastala, jak moc to ovlivnilo život komunikačním partnerům, kdo za to mohl – komu přikládají vinu, jak vzešlou situaci komunikační partneři vnímali, jak silně byla ovlivněna důvěra, jak dlouho celá situace trvala, kdo komunikačním partnerkám pomohl?

7. Analýza komunikačních partnerů

V analýze aktérů se snažím o stručné popsání všech komunikačních partnerů, s kterými byl prováděn rozhovor pro bakalářskou práci, a jejich představení s poukázáním na základní vlastnosti, a naznačit jejich vztah k celé kauze.

7.1. Natálie

Natálii je 21 let, sama se považuje za umělkyni, říká o sobě, že má duši umělce. V době rozhovoru byla bez partnera, což, jak sama uznává, bylo v návaznosti na kauzu „PR“. Natálie se v průběhu rozhovoru snažila působit velmi klidně, ale byly chvíle, kdy znejistila. Jednalo se pro ni o choulostivé téma, i přesto, že sama nafotila a zveřejnila „umělecké akty“ na svém profilu na Facebooku. K tomuto případu se stavila velmi negativně a ublíženě. Rozhovor byl příjemný, i přes téma rozhovoru, atmosféra byla přátelská. Natálie byla velmi otevřená.

7.2. Eliška

Elišce je 20 let, při začátku rozhovoru byla velmi opatrná na to, co říká, aby jí to nemohlo ublížit. Omlouvala se tím, že „PR“ nejsou první stránkou, která jí napadla a veřejně urazila. Je velmi nadanou tanečnicí, což ji i mimo Českou republiku živí. Tvrdí, že i přesto, že netančí v České republice, nebo konkrétně v Praze, nezamezuje to tomu, aby byla právě kvůli jejímu povolání na očích mnoha lidí. Před vznikem skupiny „PR“ se objevila se stránce Pražský šrot, která měla stejný smysl, tedy poukázat na lehké dívky. Poté, co tento útok přešla, objevila se na stránce Obočí, kde si lidé utahovali z obočí dívek. Eliška je velmi sympatická a po rozkoukání působila velmi upřímným dojmem. Jak sama říká, všechny tyto zkušenosti ji donutily k opatrnosti v důvěře. Rozhovor byl velmi přátelský a i mimo něj jsem se o Elišce dozvěděla mnoho zajímavých věcí.

7.3. Kristýna

Kristýně je 19 let. Byla druhou nejmladší respondentkou, ale i přesto s velmi zajímavým přístupem na celou kauzu a diametrálně odlišným názorem oproti ostatním dívkám. Je studentkou střední školy a netají se svou oblibou ve večírcích a

označováním sebe sama a svého okolí za „zlatou mládež“. Svoji sexualitu netají a dokáže se o ní bavit bez studu. Rozhovor byl velmi uvolněný, ale odlišný než rozhovory předešlé, Kristýna nepocítuje žádnou vinu a její odpovědi směřují spíše k zakladateli a uživatelům Facebooku než k ní samotné.

7.4. Alex

Alex je nejmladší respondentkou, která mi poskytla rozhovor. Je jí osmnáct let a i přesto, že její fotografie byla zveřejněna na skupině „PR“, ona sama z Prahy nepochází. Je studentkou střední školy a netají se tím, že má ráda své tělo, které mohou její přátelé nebo followeři sledovat na jejím facebookovém profilu, kde se může „pyšnit“ několika stovkami „likes“. Kvůli vzdálenosti, která mě od Alex dělila, byl rozhovor proveden telefonicky, ale i přesto se nevyskytly žádné problémy a rozhovor byl přátelský. Výhodu, které tento rozhovor přinášel, byla časová nenáročnost, jelikož domluvit se s Alex na rozhovoru bylo velmi jednoduché. Nevýhoda, kterou tento typ rozhovorů přinášel, byla, že jsem nemohal vidět Alexiiny reakce na otázky, na to, jak se k nim staví. Zmiňovala svůj „teenagerský život“, který ke zveřejnění fotek přispěl a dle jejích slov ví, že už by rozhodně nic podobného zažít nechtěla.

7.5. Aneta

Anetě je 21 let, ohledně poskytnutí rozhovoru neváhala a byla velmi vstřícná podělit se o svůj názor a postoje k této kauze. Rozhovor probíhal v přátelské atmosféře v místě, kde pracuje. K Anetě mě váže přátelský vztah, známe se již několik let. Po dobu celé kauzy jsem byla v jejím blízkém okruhu přátel a mohla jsem sledovat nejen její reakce na „PR“, ale také to, jak vše kolem této záležitosti zvládala v rámci přátelských vztahů, ale i rodinných vztahů, společně se vztahy na sociální síti. Aneta tento případ mapuje a dává vinu především jejímu tehdejšímu vztahu, který skončil před založením skupiny a vidí v tom převážně pomstu ze strany svého bývalého přítele.

7.6. Jiří – zakladatel

Tento respondent je zásadní pro celé „PR“, jelikož právě on založil skupinu na sociální síti Facebook s názvem „Pražské roztahovačky“. Jiří je mladý muž, který má

oblibu v IT a rád si potrpí na velmi nezvyklé výstřelky na sociální síti. Získat právě Jiřího na rozhovor do bakalářské práce bylo velmi složité, nechtěl se k tomuto, jak on sám říká „uzavřenému tématu“, již vracet. Rozhovor ale nakonec proběhl. Byl velmi překvapivý, probíhal spontánně a bez jakéhokoli zjevného zatajování informací. Mohla jsem prohlédnout, jak skupina fungovala nejen z té veřejné stránky (to, co se objevilo na facebookové zdi uživatelů), ale také nahlídnout do soukromých zpráv uživatelů s Jiřím. Celkově je jeho postoj velmi nekompromisní a založení stránky nelituje.

8. Analýza a interpretace tematických okruhů

8.1. Prvotní reakce na zveřejnění ve skupině „Pražské roztahovačky“

Komunikační partnerky reagovaly na nově nastalou situaci s despektem, velmi odtažitě a negativně. V průběhu konání rozhovorů jsem si všímala také toho, jak přihlíží k tomu, že se na skupinu „Pražské roztahovačky“ dostaly, i jaká fotografie byla zveřejněna. Po prvotní konfrontaci s nastalou situací se komunikační partnerky cítily nejen poníženě, ale cítily strach z toho, co kvůli skupině „PR“ mohlo ještě přijít prostřednictvím Facebooku.

„Nejdřív následoval strach, vztek a horko, určitě.(...) Celý den byl jenom o vzteku, strachu sama k sobě, že jsem to vůbec posílala a k okolí. Nesnášela jsem celý svět, ale na druhou stranu jsem se snažila to mít u zadku.“ (Natálie)

„V prvním okamžiku to byl šok, v prvním okamžiku to byl velký šok, který... Pak z toho byl smích. Potom mě ale naštvalo, že mě tam někdo zakomplexovaný dal.“ (Kristýna)

„Zoufalost, totální zoufalost. Nevěděla jsem, co dělat. Chtělo se mi brečet, rvát a všechno dohromady. Proč tam jsem zrovna já? Nechápala jsem to. Ta fotka rozhodně nebyla určená pro lidi.“ (Aneta)

Přesto, že na negativním přístupu k otázce vzniku skupiny a zveřejnění na skupině „PR“ se shodlo pět z pěti komunikačních partnerek, v reakcích a dojmech při prvotním vidění jejich zveřejněných fotografií jsem narazila na jisté odlišnosti. Dvě z pěti komunikačních partnerek přímou konfrontaci s jejich fotografií na skupině „PR“ snášely lépe a kladly jiná kritéria oproti zbylým třem, kterým nezáleželo na tom, jaká fotografie to je, ale na tom, že se na skupině vůbec objevila.

„ (...)ta fotka byla pro jednoho člověka, nechápu, co do toho ostatním bylo, jak já se fotím.“ (Aneta)

„Stres, cítila jsem se ponížená.“ (Eliška)

Citované komunikační partnerky v první chvíli, kdy byly konfrontovány se zveřejněnou fotografií, nevnímaly jako důležité to, jaká fotografie se na skupině „PR“ objevila, nepřikládaly důležitost tomu, jaká fotografie to je, ale že vůbec byla na skupině zveřejněna. Další zmiňovaný přístup ke zveřejněným fotografiím byl odlišný.

„(...) jestli na té fotce vypadám dobře. Vypadala jsem, protože už na svém osobním profilu u ní mám přes 100 likes. Takže jako bych se necítila zahanbeně.“
(Kristýna)

„No, hele já se nejdřív podívala, co to je teda za fotku a jak na ní vypadám. Jestli to není nějaká fotka, kde jsem tlustá nebo tak.“ (Natálie)

Výše zmíněné komunikační partnerky se nejdříve zabývaly tím, jaká fotografie na skupině „PR“ je, jak na ní vypadají a jestli je fotka nemůže „zošklivit“ oproti jejich samotnému vnímání. V této souvislosti je viditelné, že přístup k celé věci a nadcházející přístup k celé situaci u některých hrál typ fotografie, která byla sdílena. V momentě, že komunikační partnerky byly s fotografií spokojeny, s tím, jak na fotografii vypadají, celou situaci snášely o něco lépe. U jedné z komunikačních partnerek je kladen důraz na typ fotografie odlišný, pokud fotografie byla sdílena na osobním profilu a setkala se s kladným hodnocením prostřednictvím „likes“ a komentářů, nepocítovala za zveřejnění této fotografie žádný stud.

8.2. Vnímání viny za zveřejnění fotografií

Při analýze se zabývám i otázkou viny za zveřejněné fotografie. Otázka se týkala nejen toho, komu komunikační partnerky dávají vinu za zveřejnění fotografie, ale také tím, zda ony samy pocíťují vinu za to, že fotografii někomu zaslaly a on ji poté odeslal dál.

„Tak asi jsem se cítila vina za to, co jsem udělala, protože jsem to udělala ze svojí vlastní vůle. Vinu ale dávám převážně tomu, kdo to založil. Ty lidi, co to posílali, tak jen proto, že ta stránka vůbec je.“ (Eliška)

„Určitě vina, každý musí cítit vinu, aspoň sebemenší.“ (Natálie)

„Vinu má ten, kdo to založil. (...) Hele, kdyby byla pravda to, co tam o mně bylo napsané, tak si myslím, že je každému prd do toho. Nic mu do toho není, je to můj život, je to moje věc.“ (Kristýna)

Tato otázka a samotný přístup k pocíťování viny vzbudil v průběhu rozhovorů mnoho rozpaků. Z odpovědí, které komunikační partnerky poskytovaly a z toho, jak reagovaly, bylo viditelné, že bojovaly mezi dvěma přístupy - „cítím za své jednání vinu“ a „nemohu za to, může za to někdo jiný“. I přesto ale nacházely kompromis, který pro ně byl nejschůdnější. Pět z šesti dotázaných komunikačních partnerek pocíťovaly alespoň částečnou vinu. Šest z šesti komunikačních partnerek ale převážnou vinu dávalo zakladateli a uživatelům, kteří fotografie na skupinu „PR“ zaslali. K bližšímu srovnání názorů na otázku viny byl dotázán i zakladatel skupiny Jiří.

„Jo, asi nějaká malá vina tam bude (...) ale pokud holka nemá úroveň, co v tom má společného vina kluků? Sorry, holky, ale upřímně, kdyby ta holka tu fotku neudělala, neobjeví se tam. Ani jedna holka tam nebyla normálně oblečená. Proč se ta holka fotí, jako by byla lehká, když taková není? Tam byly fotky ve spodním prádle, které pošleš přes snapchat třiceti lidem naráz. Nebo tak. Kdyby si viděla, kolik fotek přišlo a byly fakt děsný, úplně nahá holka.“ (Jiří zakladatel)

Zakladatel skupiny „PR“ má v otázce viny jasno, a i přesto, že pocíťuje vinu i na své straně, ví, kdo za to může a bez koho by tato skupina neměla tak nezvyklou popularitu. Vinu dává dívkám za jejich chování a sexualitu, kterou dávají na odiv pomocí sociálních sítí, ale také pomocí aplikace Snapchat.

8.3. Důvěra

Důvěra je ústředním pojmem bakalářské práce, na kterém je stavěna i hlavní výzkumná otázka, tedy: Jak a zda se změnila důvěra dívek po zveřejnění fotografie skupinou „PR“. Důvěra může být vložena v mnoho lidí, čehož je důkazem právě tato skupina.

Tento tematický okruh je rozdělen do tří základních okruhů, kde se zaměřují na důvěru dívek a jejich změnu spojovanou se skupinou „PR“. V průběhu rozhovorů

s komunikačními partnerkami byl pomocí pokládaných otázek zjišťován jejich přístup k důvěře, ale také možná změna důvěry.

Na začátku každého rozhovoru, a pro zjištění, jak komunikační partneři vnímají důvěru, ještě před tím než téma důvěry bylo rozvíjeno na skupině „PR“, byla položena otázka: „Důvěra?“. Způsob odpovědí byl následující:

„Neexistuje.“ (Kristýna), (Natalie)

„Myslím, že není.“ (Alex)

„Důvěra, nevím, že v dnešní době kamarádi, kteří si tak říkají, moc nefungují.“ (Eliška)

„Rozhodně neexistuje.“ (Jiří- zakladatel)

Výpověď ukazuje, že pojem důvěra, který je chápán jako předpoklad, že někomu můžeme věřit a nebudeme zklamáni, respondenti vnímají negativně. K samotné důvěře se vyjadřovali s obtížemi. Nicméně, již z těchto odpovědí se dá analyzovat, že k důvěře mají čtyři z pěti komunikačních partnerek až striktní postoj.

8.3.1. Důvěra v rodinu a přátele s přístupem ke skupině „PR“ – komu se dívky svěřovaly

Rozhovory se také týkaly prvotní důvěry, komu se komunikační partnerky svěřily s tím, co je potkalo, a v koho vkládaly důvěru. Tato otázka měla zdokumentovat přístup dívek k rodičům a přátelům, do koho vkládají důvěru, pokud se stane něco takového.

„Rozhodně nejlepší kámošce Martě. Ta mi řekla, ať si z toho nic nedělám, že masa lidí je masa lidí. Ti, co mě znají, ví, jaká jsem. Rodiče se to dozvěděli přes Facebook, ale já jsem to pak sama řekla mámě.“ (Aneta)

„Rodičům ne. Jsou to byznysmeni, nejsou to rodinný typy, Nevědí to. Naštěstí. (...) Nepochopili by to. Neměla bych u nich ani kapku lítosti, porozumění. Myslím, že bych o ně přišla mnohem víc než teď, řekla jsem to kámošce, která si prošla něčím podobným.“ (Natalie)

„Řekla jsem oběma rodičům, co se děje. Já se ani nesvěřovala, protože většina mých kamarádů tu stránku sledovalo. (...) Bavili se nad tím, když zjistili, že tam jsem, tak mi spousta kámošů, co mě znali, psala, volala, ať si z toho nic nedělám, ať neřeším názory cizích lidí.“ (Kristýna)

„Vzhledem k tomu, že mám s mámou skvělý vztah, tak mě podržela. Řekla mi, ať si z takových lidí fakt nic nedělám. (...) Svěřila jsem se nejlepší kamarádce, které jsem to zavolala a ta mě uklidnila, tak nějak psychicky.“ (Alex)

Na tyto otázky se komunikační partnerky dívaly velmi rozpačitě. V každém případě se někomu svěřily, ale z jejich chování bylo zřetelné, že to nebylo vždy lehké nebo dokonce příjemné. Každá z oslovených komunikačních partnerek se svěřila svým nejlepším přátelům, kteří jí poskytli psychickou podporu a pocit, že vše bude v pořádku. V mnoha případech se komunikační partnerky také zároveň svěřily i svým rodičům, kterým důvěřovaly a dočkaly se uklidnění a pochopení. Přesto rodiče nehráli klíčovou roli, jelikož se více uchylovaly ke svým nejlepším přátelům.

8.3.2. Změna důvěry dívek po zveřejnění na skupině „PR“

Změna důvěry po zveřejnění fotografií na skupině „PR“ je ústředním pojmem. Z nasbíraných dat vyplývá, že důvěra komunikačních partnerek se změnila poté, co se objevily na této skupině. Ale míra změny se u dívek liší. Většina dívek nepřestala důvěřovat lidem v širším pojetí. Stále důvěřují těm, kteří při nich stáli po celou dobu fungování skupiny „PR“, neponižovali je a nevyjadřovali se hanlivě prostřednictvím zmíněné skupiny. Jako hlavní změnu vidí v opatrnosti při navazování dalších vztahů, kdy budou obezřetné k informacím, které o sobě sdělují, ale také pokud někdo další bude chtít zaslat fotografii.

„Kompletně ke všem, lidi jsou svině, čím víc ti někdo řekne slovo v pohodě, tím víc to bude levota.“ (Natálie)

„Jasně, ovlivnilo to moji důvěru. Neovlivnilo to důvěru k lidem, který znám, to si nemyslím. Ovlivnilo to důvěru k lidem, s kterými se teprve seznamuji. Dávám větší pozor, co komu řeknu.“ (Kristýna)

„Důvěra mi zůstala, ale už jenom k určitým lidem, protože těm lidem věřím. (...) Mám kolem sebe teď jenom pár lidí a žije se mi mnohem líp. Jsou to lidi, kterým

věřím, kteří mi dost pomohli, pomáhají mi dál, a já jim pomáhám na oplátku s něčím jiným.“ (Eliška)

„Ovlivnilo to spíš moji důvěru v lidi, kteří po mně chtějí ty fotky.“ (Aneta)

Na otázku, zda se jejich důvěra změnila natolik, že žádnou další fotografii, ať už ve spodním prádle, či fotografii, kde budou nahé, nepošlou, reagovaly velmi otevřeně a ve většině případů velmi odlišně. Důvěra některých komunikačních partnerek v přátele se ukázala i zde a společně s partnerskými vztahy důvěra změněna nebyla. Některé dívky ale možnost zaslání podobných fotografií zcela zavrhly.

„Určitě ne, nahatý ani jiný. Fotila jsem jednou i pro peníze nahý fotky, ale ty se taky dostaly ven, takže už určitě ne.“ (Natálie)

„Poslala, kdyby to byl můj kamarád, tak jo.“ (Eliška)

„Já si myslím, že svému klukovi nebo kamarádovi poslat fotku ve spodním prádle není problém.“ (Alex)

„Já už to sice neudělám, ale jak říkám, je to každého věc.“ (Aneta)

8.3.3. Důvěra- Facebook a anonymní prostředí

Facebook byl místem, kde se skupina „PR“ objevila. Další problematickou otázkou pro mě tedy byla změna důvěry vůči Facebooku, zda si ho po tomto zruší, jestli se změnil jejich vztah k sociálním sítím a jak celý případ „PR“ ovlivnilo anonymní prostředí, které právě sociální sítě nabízí.

„Rozhodně ne, proč? Každý má svoji hrdost, a když vím, že mám čisté svědomí, tak nemám problém.“ (Aneta)

„Napadlo, ale ne kvůli tomuhle. Tohle mě úplně nepřinutilo.“ (Natálie)

„Rozhodně ne“. (Kristýna)

„Facebook je celkově pro mě stresující věc, po tom všem. Stále ho ale používám, protože to je závislost pro všechny“. (Eliška)

Přístup komunikačních partnerek je jednoznačný. Situace, která je na sociální síti Facebook potkala, je nedovedla ke zrušení účtu. Nepocitují nutnost smazání si

facebookových profilů, jelikož, jak dodává Alex: „*Jasně že se tam dějí i špatný věci, ale máš tam všechny na jednom místě, nedokážu si představit, že bych to smazala.*“

Důvěra ve Facebook tedy nebyla natolik pozměněna.

Zároveň ale komunikační partnerky pocítují a jsou si vědomy možných rizik z této přetrvávající důvěry stálého používání Facebooku. Zároveň jsou toho názoru, že se těmto rizikům nedá zabránit.

„Není zaručené, že se to nebude už opakovat. Jednou se přihlásíš na sociální síť a nemůžeš tušit, kdo, kdy tě někam dá.“ (Kristýna)

„Proti tomuhle prostě nic neuděláš, když to používáš, tak nějak počítáš už s tím, že to někdo může využít.“ (Alex)

„Facebook je kvůli tomu, aby se lidi bavili, byli v kontaktu (...) ne na to, aby tam vedli tyhle války a tyhle věci. Printscreen je všude. Napíšeš něco a někdo to hodí veřejně.“ (Aneta)

Otázka vlivu anonymního prostředí na celou situaci byla řešena bez rozpaků a s jistotou. Komunikační partnerky se k anonymnímu prostředí staví velmi negativně a z odpovědí vyplývá, že bez síly, kterou nám anonymita dává, by daná skupina nemohla mít takový úspěch. Jednohlasně se k této otázce vyjádřil i zakladatel skupiny.

„Sto procentně k tomu anonymní prostředí přispělo. Kdybych tam měl psát, že to poslal Luboš nebo Petr, nikdo by to neudělal. Nikdo by se k tomu neodvážil.“ (Jiří-zakladatel)

„Bez toho by to nešlo, no jasně. Být tohle někde (...) na náměstí, nikdo se k tomu nevyjádří, každý dá hlavu dolu, ale přes internet je každý hrozně drsný. To je normální, to už mě nepřekvapuje.“ (Aneta)

„Mohlo za to virtuální prostředí. Lidi se vyjadřují na FB a pak je někde potkáš a dělají, že nevědí, kdo jsi.“ (Eliška)

8.4. Přístup uživatelů (odběratelů) skupiny „PR“ k dívkám

Mohlo by se zdát, že odběratelé skupiny „PR“ reagovali na zveřejněné fotografie pouze prostřednictvím komentářů a svých facebookových profilů, jednalo by se o omyl. Komunikační partnerky ve svých výpovědích zmiňovaly, že zveřejněním fotografií a komentáři na skupině „PR“ to nekončilo.

„Přišlo mi několik desítek žádostí o přátelství, najednou se mnou chtěl každý hrozně kamarádit, ale já to neřešila, nepotvrzovala a dělala, že nic. Chodily mi i zprávy, některé byly hezké, povzbuzovaly mě, ať se netrápím, že to je ubohé. Pak chodily i ty, které byly hnusné, že jsem špína, rodiče mě špatně vychovali nebo např. za kolik chodím a jestli s tím klukem půjdu (...).“ (Aneta)

„Jo, chodily mi zprávy od lidí, co znám už dlouho. Chodily mi zprávy od lidí, který absolutně neznám a byly to fakt zprávy různého typu.“ (Alex)

„Psali mi, pamatuju si dvě zprávy doslova. Jeden kluk mi psal, že mě viděl na té stránce Pražskejch roztahovaček, že jsem asi dobrá kurva a že se dneska vrací do Prahy a jestli se mnou může počítat na Hlaváku v devět hodin. Druhá zpráva byla taky od kluka, že jsem špína, že se za sebe nestydíš. Tvoje máma Tě asi špatně vychovala.“ (Natálie)

„(...) Chodily mi zprávy od lidí, který absolutně neznám a byly to fakt zprávy různého typu. Víc bylo špatných a reagovala jsem, jak na které.“ (Eliška)

V analýze aktérů (viz. podkapitola 3.2) jsou zmíněny dva typy odběratelů skupiny „PR“ - ti, kteří zastávali názor, že skupina je nevhodná a nekorektní, a ti, kteří podporovali snahu skupiny o zveřejnění všech „Pražských roztahovaček“. Tyto dva typy uživatelů byli nejčastěji viditelní v komentářích pod zveřejněnými fotografiemi, ale i na soukromých profilech mnoha uživatelů Facebooku, kde se diskutovalo o správnosti skupiny. Další rozdílnost názorů se dle poskytnutých rozhovorů s komunikačními partnerkami objevovala přímo ve zprávách na jejich facebookových profilech.

8.5. Shrnutí tematických okruhů pomocí tabulky

	Prvotní pocity	Vliv typu fotografie	Udávání viny	Existence důvěry	Důvěra ve FB	Důvěra po zveřejnění	Změna důvěry	Podpůrný vliv anonymního prostředí
Alex	„Nechápala jsem to...“.	Žádný	Sobě, ale hlavně ten, který fotografii zaslal	„Myslím, že není“.	Ano, ale počítá s riziky	Nejlepší kamarádka + matka	" Určitě, myslím, že budu opatrnější."	"O tom nepochybuju".
Aneta	„Zoufalost, totální zoufalost.“	Žádný	Bývalý přítel	„Neexistuje“.	Ano, ale ví, že kdokoliv může využít informace	Nejlepší kamarádka + matka	„Ovlivnilo (...)v lidi, kteří po mě chtějí fotky.“	„Bez toho by to nešlo“.
Natálie	„...strach, vztek a horko..“	„(...)podívala, co to je teda za fotku a jak na ní vypadám“.	Každý	"Neexistuje"	Ano, ale ví, co se může stát	Kamarádka	„Kompletně ke všem“.	„Ten vliv je nepopiratelný“
Eliška	„Nechápala jsem to“.	Žádný	Částečně sobě, ale převážně zakladateli	„Důvěra nefunguje“.	Ano, ale je to pro ni stresující	Nejlepší kamarádka	„Důvěra mi zůstala, ale už jenom k určitým lidem“.	"Mohlo za to virtuální prostředí".
Kristýna	„V prvním okamžiku to byl šok..“	„(...)jestli na té fotce vypadám dobře“.	Pouze zakladateli	„Není“.	Ano, ale rizik si je vědoma	Přátelé	„Jasně, ovlivnilo to mojí důvěru“.	"Anonymní prostředí tomu pomohlo".
Jiří	„Dobře jim tak..“.	—	Částečně sobě, ale převážně dívkám	„Rozhodně neexistuje.“	Ne	—	—	„Stoprocentně.“

9. Shrnutí interpretace dat spojené s diskuzí

V předchozích podkapitolách jsem se zaměřovala na základní tematické okruhy, které se týkaly rozhorů s dívkami, jejichž fotografie byly zveřejněny na skupině „PR“.

V první řadě by mělo být zmíněno propojení skupiny „PR“ s fenoménem kyberšikany. Ve fungování skupiny „PR“ se odráží typ kyberšikany, který je označován za “spokojené fackování“, kdy se jedná o nečekaný a zlomyslný akt, který ústí v ponižující situaci, který je nahrán na mezinárodní síť, v tomto případě se jedná o sociální síť Facebook. Dívky byly vystaveny veřejnému ponížení několika tisíců uživatelů, společně s rozšiřováním pomluv a lží, které si kladly za cíl poškodit dívky a jejich pověst tím, že byly označeny za „Pražské roztahovačky“. Zároveň se jednalo o šíření osobních fotografií bez vědomí dotyčných dívek.

Získané informace vykazují, že i přes jisté rozdílnosti názorů mají komunikační partnerky ke skupině „PR“ negativní postoj. Všechny komunikační partnerky, kterých jsem se v rámci rozhovorů dotazovala, pocítují nespravedlnost ohledně jejich zveřejnění na skupině „PR“, jelikož tam dle jejich slov nepatřily. I přesto se rozchází v postoji, který zastávají ke zveřejněným fotografiím. Většina komunikačních partnerek se na typ fotografie nesoustředila, u menší části dotázaných hrál typ fotografie významnou roli pro jejich následné nahlížení na celou situaci.

V otázkách pocíťování viny za zveřejnění fotografií na skupině „PR“ byly odpovědi jednoznačné. Částečnou vinu za zveřejnění fotografií na skupině pocíťuje pět z šesti komunikačních partnerek, včetně samotného zakladatele skupiny „PR“, který fotografie dívek zveřejňoval. Převážnou vinu ale komunikační partnerky dávají zakladateli skupiny a uživatelům, kteří fotografie posílali.

Nejobsáhlejší tematický okruh tvořila důvěra, kde bylo na důvěru nahlíženo z různých úhlů. Pomocí propojení teoretické části a analýzy nasbíraných dat se zaměřoval na důvěru převážně z pohledů autorů M. K. Coveye a Grega Linka společně s Rebecca R. Merrill (2012). Tito autoři důvěru rozlišují pomocí brýlí, kterými se člověk dívá na okolní svět. Nejčastěji využívanými typy brýlí jsou tzv. „brýle slepé důvěry“ a „brýle nedůvěry“, novým typem jsou dále brýle „chytré důvěry“. Z analýzy dat a přístupu k důvěře komunikačních partnerek vyšlo, že dívky v průběhu fungování skupiny „PR“ a po jeho ukončení v mnoha případech využívaly všechny typy brýlí.

Založení skupiny „PR“ bylo možné na základě získání osobních fotografií dívek. Tyto fotografie uživatelé získávali kvůli důvěře, kterou vkládaly dívky do osob, kterým zasílaly své osobní fotografie. Dívky nevnímaly možná rizika spojená s důvěrou při zasílání fotografií pomocí sociální sítě Facebook nebo pomocí aplikace Snapchat. Tento přístup k důvěře je definován jako brýle „slepé důvěry“, kde se jedná o lehkověrnou důvěru. Nošení brýlí „slepé důvěry“ je pro jedince jednoduché, nevyžaduje mnoho úsilí nebo přemýšlení nad úskalími, která naše jednání může přinést. Šlo o důvěru, že zasláná fotografie zůstane pouze v rukou adresáta, kterému je zaslána.

Získaná data, která se týkala existence důvěry jako možnosti spolehnout se na někoho dalšího bez možnosti rizika, byla pouze negativní. Komunikační partnerky mají nasazeny „brýle nedůvěry“ pokud jde o samostatnou důvěru. Jedná se tedy o podezírání a pocit, že pro podezírání dalších osob máme své důvody, ale také naše vlastní zkušenosti s důvěrou. Třeba zveřejnění osobních fotografií na skupině „PR“.

Po zveřejnění fotografií komunikační partnerky vkládaly důvěru pro řešení nastalé situace dle nasbíraných dat nejvíce do přátelských vztahů, které dívky navázaly ještě před vznikem skupiny „PR“. Dále dívky zmiňovaly rodiče, kterým se v mnoha případech svěřují, ale v odpovědích byli zastoupeni méně. Přátelé byli zmiňováni i pokud šlo o další posílání osobních fotografií. Půlka dotázaných komunikačních partnerek se dalšímu zasílání fotografií nebrání, pokud půjde o partnera či přítele. Zbylá část komunikačních partnerek by další podobnou fotografii již neposlala.

Ve spojitosti důvěry se sociální sítí Facebook se objevily „brýle chytré důvěry“. Po zveřejnění fotografií na skupině „PR“ a částečném ovlivnění důvěry v sociální síť Facebook komunikační partnerky stále zůstávají uživatelkami a nevidí důvod, proč by účet měly rušit. Rozdíl v důvěře ale vnímají ve spojení s uvědoměním si možných rizik i přes to, že se těmto rizikům dle jejich slov nedá bránit. I tento přístup zlepšuje obezřetnost v rámci sociálních sítí, kdy komunikační partnerky důvěřují, ale jsou si vědomy rizik, které je mohou potkat.

Anonymní prostředí zásadně ovlivnilo nejen vznik, ale také působení skupiny „PR“. Všichni oslovení komunikační partneři jsou toho názoru, že skupina by bez anonymního prostředí neměla takovou sílu, jelikož anonymní prostředí dávalo moc a zbavovalo uživatele strachu a ostychu před zasíláním fotografií. Tuto výpověď komunikačních partnerů potvrzuje Suler (2004) s vysvětlením, že velká část uživatelů se na sociálních sítích vzdalí svému já, které ukazují v běžném životě. Odkládají zábrany, jsou přátelštější, otevřenější a nebojí se, nepocítují rizika. V tomto případě se jedná o rizika spojená se zasíláním fotografií na skupinu „PR“. Komunikace na internetu je spojena s výše zmíněnou anonymitou, která přináší riziko deindividuace, ztrátu zodpovědnosti za své chování díky pocitu „neviditelnosti“. Tato „neviditelnost“ v případě skupiny „PR“ působí stejně jako ztráta zábran. Uživatelé neměli strach ze zaslání fotografií, protože nebylo zveřejněno jméno odesílatele. Uživatelé se dále angažovali při zasílání soukromých zpráv dívkám, které byly na skupině „PR“ zveřejněny. Komunikační partnerky se svěřily s touto zpětnou vazbou ze strany uživatelů Facebooku a zároveň odběratelů skupiny. Tyto zprávy byly dle nasbíraných dat místy pozitivní a podporující, ale převážně se jednalo o zprávy negativní a útočné. Útočné zprávy jsou dalším negativním odrazem anonymního prostředí a internetové komunikace, kterou využívání sociálních sítí umožňuje.

10. Závěr

V této bakalářské práci jsem zaměřila na změnu důvěry dívek, jejichž osobní fotografie byly zveřejněny na Facebook skupině Pražských roztahovaček. Konkrétně jsem se zaměřila na změnu důvěry v sociální síť, přátele, rodinu, ale také na vliv anonymního prostředí a zpětnou vazbu odběratelů skupiny Pražských roztahovaček.

Za cíl práce jsem si kladla odhalit, v jaké míře byla důvěra změněna. Na začátku výzkumu jsem si kladla výzkumnou otázku: „Jak se přeměnila důvěra dívek po zveřejnění osobních fotografií skupinou Pražských roztahovaček?“. Rovněž jsem si, ale kladla několik dalších podotázek jako: „Změnily se sociální vztahy zveřejněných dívek po zásahu případem Pražských roztahovaček (rodina, přátelé, širší okolí)? Mělo to dopad na jejich nahlížení na sociální síť? Jaký význam z hlediska důvěry příkládají zasažené dívky tomu to případu? Připouštěly si dívky možné riziko? Mělo na fungování skupiny vliv anonymní prostředí?“.

V opoře, kterou vkládám do nasbíraných dat lze říci, že důvěra dívek, které byly zveřejněny pomocí osobních fotografií na skupině Pražských roztahovaček, byla pozměněna. Jedná se především o větší obezřetnost, kterou vkládají do sociální sítě Facebook, jelikož jsou si vědomé rizik spojených s důvěrou, které tato sociální síť přináší. Změna důvěry po zveřejnění fotografií je dále zmapovatelná i na vytváření vztahů, ať se jedná o offline nebo online vztahy. Dívky jsou si vědomé, jak lehké je zneužití osobních informací, které poskytují dalším lidem. Vztahy, kterých se změna důvěry nedotkla, jsou vztahy rodinné a přátelské, které vznikly před založením skupiny.

Dívky jsou si zároveň vědomé své vlastní viny, ale také síly anonymního prostředí, které přispělo k velikosti skupiny. Nejednalo se, ale pouze o vystavení fotografií na skupině Pražských roztahovaček spojené s diskuzemi, ale i zpětné vazby odběratelů přes soukromé profily zveřejněných dívek.

Tématu sociálních sítí a jejich negativních účinků bych se ráda věnovala i v budoucnu. Osobně vidím toto téma být velice zajímavým, ale i velmi rozsáhlým. V budoucnu bych se ráda věnovala analýze dalších doprovodných aspektů, které

vedou k zakládání hanlivých skupiny a negativním fenoménům, jako jsou kyberšikana a trolling.

Využití poznatků mé studie vidím především v rozšíření znalostí o problematice spojené se sociálními sítěmi, které mají vliv na změnu důvěry uživatelů. O tom to tématu nebylo napsáno mnoho studií, které by se přímo zabývaly spojením útočných facebookových skupin a jejich vlivu na uživatele. Toto téma je velmi podmětné k dalším sociologickým výzkumům a rozhodně by mu mělo být věnováno v budoucnu více času a pozornosti.

Summary

In this bachelor thesis I focused on the change of trust of girls whose personal photos were posted on Facebook in a public group “Pražské roztahovačky”. Specifically, I focused on the trust in social media, friends and family, but also on the influence of anonymous environment and the feedback from subscribers of the group.

The aim of the thesis was to reveal to what extent the trust changed. At the beginning of my research I asked myself: “How did the trust change after being hit by the Facebook group?” I was, however, asking myself several other important questions such as: “Have the social relations of girls hit by the case change (with friends, family and wider environment)? Did this incident have an impact on their view on social networks? What significance in terms of trust is given to this case by affected girls? Were the girls aware of the possible risk? Did the anonymous environment influence the functioning of the group?”

Considering the support of the data I have collected, it is safe to presume that the trust of girls affected by the act of posting their personal photos has changed. First and foremost they are much more careful with the Facebook social network, because they are aware of the risks brought by this network that are connected with trust. This change of trust after the photos have been posted online is further detectable on creating new relationships both online and offline. Girls are also aware of how easy it is to misuse personal information provided to other people. Trust in family relations and friendships created before the incident remained unchanged.

These girls are also aware that it is partially their own mistake, but also of the power of anonymous environment, which contributed to the size of the group. It wasn't only posting photos on the Facebook group connected with discussions, but also the feedback from subscribers directly on the private profiles of the disclosed girls.

I would like to concentrate on the topic of social networks and their negative effects in greater detail in the future. Personally, I see this topic as a very interesting, but also very extensive one. I would like to concentrate on analyzing other supporting aspects that lead to creating defamatory groups and negative phenomena, such as cyber bullying and trolling.

The findings of my study will be used primarily to broaden the knowledge about the issues connected to social networks that can influence users' change of trust. There aren't many studies focusing on this topic that would directly address the connection between hostile Facebook groups and their effect on other users. This topic is very suggesting to other sociological researches and it should definitely be pursued more in the future.

11. Zdroje

BOURDIE, Pierre, *Teorie jednání*. Praha: Karolinum., (1998)

BURIANOVÁ, Barbora. *Jak se chováme on-line? Psychologie dnes* Praha : Portál, 2000, č. 12, ISBN. 80-7254-636-8.

BUŠTÍKOVÁ, Lucie.: *Sociologický časopis*, 35, 1999, s.193-206

COVEY, Stephen M, Greg LINK a Rebecca R MERRILL. *Chytrá důvěra: vytváření prosperity, osobní energie a radosti ve světě plném nedůvěry*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, 284. ISBN 978-80-7261-254-3.

ČERNÁ, Alena. *Průvodce novým fenoménem*, Garda Publishing a.s., 2013

DE VAUS, D. *Research design in social research*. 1st pub. London: Sage Publications, 2001, xvii, 279 s. ISBN 9780761953463.

DURKHEIM, Émile. *Společenská dělba práce*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 375 s. ISBN 80-7325-041-1.

GERRING, John. *Case study research: principles and practices*. New York: Cambridge University Press, 2007, x, 265 p. ISBN 9780521676564.

GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. 3. vyd. Překlad Karel Müller. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 158 s. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-035-3.

HÁLA Jan, HAMPL Václav a JAKUBEC Ivan. *Etický kodex Univerzity Karlovy*. Univerzita Karlova (online). Praha: Akademický senát (cit. 2015-07-4). Dostupné z: <http://www.cuni.cz/UK-5317.html>.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

KELLER, Jan. *Nejistota a důvěra, aneb, K čemu je modernitě dobrá tradice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 173 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-002-5.

KONEČNÝ, Štěpán. *Fenomén lhaní v prostředí internetu*. Masarykova univerzita – Fakulta sociálních studií. Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny.

MALÝ, Ondřej, RYBKA, Michal. *Jak komunikovat elektronicky*. 1.vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0208-8.

MAUSS, M. *Esej o daru*, Sociologické nakladatelství, Praha 1999

PÍRKO, Martin. *Proč je komunikace na internetu jiná? Lupa* (online). (cit. 2015-04-28). Dostupný z <<http://www.lupa.cz/clanky/psychologicke-aspekty-internetove-komunikace>>.

PROKEŠ, Josef. *Člověk a počítač, aneb Svítání digitální kultury*. 1.vyd. Praha : Sursum, 2000. 86 s.

SELIGMAN, Adam B. *The problem of trust*. Pinceton, New Jersey: Princeton University Press, 1997.

Statement of Ethical Practice for the British Sociological Association (online) (cit.06.29.2015 dostupný z: <<http://www.britisoc.co.uk/about/equality/statement-of-ethical-practice.aspx>>).

SULER, John. *The Online Disinhibition Effect* (on-line). 2004 (cit. 2015-03-31). Dostupný z: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/disinhibit.html>>.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TRACHTOVÁ, Veronika. *Důvěra v online sociálních sítích.*, In *New Media Inspiration*, Prague 2012.

VAŇKOVÁ, M. (2010): Výzkumník lapený: Úvahy k (a)symetrii vztahů mezi výzkumníkem a zkoumaným. *Biograf* Dostupné z <<http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=5307>>. (cit.2015-07-15)

VYBÍRAL, Zbyněk. *Výzkum disinhibice u mladých uživatelů chatu. Děti, mládež a rodiny v období transformace*. Brno : Nakladatelství Barrister&Principal, 2002. 80-86598-36-5

WEBER, Max. *Metodologie, sociologie a politika*. 1. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2009, 351 s. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-389-6.

Yin, R. K. 2003a. *Case Study Research: Design and Methods*. 3. vyd. Thousand Oaks: Sage.

Yin, R. K. 2003b. *Applications of case study research*. 2. vyd. Newbury Park: Sage.

YIN, Robert K. *Case study research: design and methods*. 2nd ed. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1994, xvii, 171 s. Applied social research methods series, Volume 5. ISBN 0-8039-5663-0.

Otevřená encyklopedie (online). (cit.2015-06-28).

Dostupný z : <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Troll_\(internet\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Troll_(internet))>.

< <http://zena.centrum.cz/deti/skolaci-a-pubertaci/clanek.phtml?id=762943>> (cit. 2015-07-15).

<<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2812844/Facebook-page-details-sexual-exploits-young-women-Prague-sparks-outrage.html>> (cit. 2015-05-15).

<<http://www.blick.ch/news/ausland/widerlich-erniedrigend-schlampen-pranger-sorgt-fuer-shitstorm-id3234090.html>> (cit. 2015-05-15).

<<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/930-roztahovacky>> (cit. 2015-07-12).

<The Qualitative Report Volume 13 Number 4 December 2008 544-559
<http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf>> (cit. 2015-26-06).

Statistické údaje KYBERŠIKANÁ<<http://www.doba-webova.com/cs/statistiky-pro-socialni-sit>> (cit. 2015-26-07)

12. Seznam příloh

Příloha č. 1: Vzor popisků fotografií skupinou Pražských roztahovaček

Příloha č. 2: Vyjádření deníku Daily

Příloha č. 3: Vyjádření deníku Blick ke skupině PR

Příloha č. 4: Navazující skupiny na skupinu Pražských roztahovaček

Příloha č. 5: Vzor popisků fotografií skupinou Pražských roztahovaček

13. Přílohy

Příloha č. 1: Vzor popisků fotografií skupinou Pražských roztahovaček

Příloha č. 2: Vyjádření deníku Daily

Facebook page that details sexual exploits of young women in Prague sparks outrage

New Facebook page encouraging details of sexual exploits causes anger
Users asked to send information and pictures of women they've slept with
Commentators call the page 'completely degrading and dangerous'
Police confirm they are investigating and will lay charges if necessary

By COREY CHARLTON FOR MAILONLINE
PUBLISHED: 17:25 GMT, 29 October 2014 | UPDATED: 07:56 GMT, 30 October 2014

[f](#) [Share](#) [Twitter](#) [Pinterest](#) [Google+](#) [Email](#) [Share](#) **56**
View comments

A 'degrading and dangerous' Facebook page which invites followers to name and shame women and their sexual behaviour has caused an uproar after gaining more than 10,000 likes in just a few weeks.

The page, called 'Prague Sluts' because it refers to women in the capital of the Czech Republic of Prague, was set up three weeks ago and asks followers to send in pictures of 'easy girls' and to write short descriptions about them.

Now it has been flooded with thousands of 'likes' and hundreds of photos showing scantily-clad local women.

Two photographs are shown side-by-side. The left image shows a woman's face and upper body, with the face heavily blurred. The right image shows a woman standing in a doorway, wearing a white bra and dark underwear, with her face also blurred.

Příloha č. 3: Vyjádření deníku Blick ke skupině PR

Blick^{ch} Suchbegriff... SUCHEN ORT Zürich 1

News Sport People & TV Life Auto Er

Schweiz Regionen **Ausland** Politik Wirtschaft Leserreporter 8989 Der achte Bundesrat

«Widerlich, erniedrigend!»

Schlampen-Pranger sorgt für Shitstorm

PRAG - Auf einer Facebook-Seite wurden Männer dazu aufgefordert, ihre Sexualpartnerinnen zu bewerten und Fotos von ihnen zu posten. Problematisch: Die Mädchen wurden dabei nicht einmal unkenntlich gemacht.

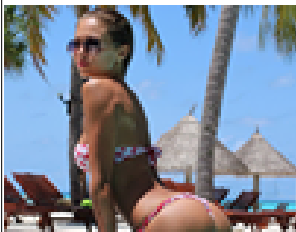
Publiziert: 30.10.2014 4 Kommentare · Drucken · E-Mail

Bild 1 / 3

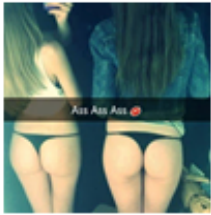

Blossgestellt im Internet: Die auf der Facebook-Seite «Prager Schlampen» gezeigten Frauen wurden zwar nicht namentlich genannt, aber auch nicht genivelt. Ihr Umfeld konnte sie daher problemlos er...

Příloha č. 4: Navazující skupiny na skupinu Pražských roztahovaček

Pražské roztahovačky
Komunita
To se mi líbí (21.948)
Lidem se taky líbí Úlovky ze Snapchatu

	roztahovačky :-)) Veřejná skupina Pre fandov škodoviek Počet členů: 2.790 V této skupině jsou	<input type="button" value="+1 Přidat se"/>
	Ústecké roztahovačky Komunita To se mi líbí (793) Toto se líbí uživatelům	<input type="button" value="👍 To se mi líbí"/>
	Roztahováčky. Komunita To se mi líbí (658)	<input type="button" value="👍 To se mi líbí"/>
	Kutnohorské roztahovačky Jen tak pro zábavu To se mi líbí (694) Toto se líbí uživatelům	<input type="button" value="👍 To se mi líbí"/>